

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Miroslav Kvapil

Soukromoprávní aspekty šikanózního návrhu v rámci insolvenčního řízení

Diplomová práce

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Soukromoprávní aspekty šikanózního návrhu v rámci insolvenčního řízení vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 19.3.2015

Miroslav Kvapil

Touto cestou bych chtěl poděkovat Mgr. Ingrid Kovářové Kochové, Phd. za rady, připomínky a vedení při psaní této práce.

Dále bych chtěl poděkovat všem ostatním, kteří mi pomáhali jak v průběhu celého studia, tak i při psaní diplomové práce.

Obsah

Seznam zkratek	6
1 Úvod.....	7
2 Insolvenční právo.....	9
2.1 Ekonomická stránka	9
2.2 Účel insolvenčního práva a jeho charakteristika.....	10
2.3 Historie insolvenčního práva	12
3 Průběh insolvenčního řízení.....	14
3.1 Základní principy fungování insolvenčního řízení.....	14
3.2 Insolvenční návrh	16
3.3 Důsledky insolvenčního návrhu	18
4 Zneužití práva.....	22
4.1 Vysvětlení pojmu	22
4.2 Různé podoby řešení zneužití práva	25
4.3 Šikanózní insolvenční návrh.....	31
5 Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům.....	33
5.1 Předběžné opatření.....	33
5.2 Odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost	36
5.3 Zamítnutí insolvenčního návrhu (§ 143 IZ)	38
5.4 Náhrada škody.....	40
6 Další prostředky obrany	43
6.1 Mimoprávní prostředky obrany	44
7 Nizozemské insolvenční právo a zákaz zneužití práva.....	45
8 Návrhy de lege ferenda.....	49
9 Závěr	51
10 Literatura	53
11 Resumé (abstrakt).....	62
Resumé.....	62

Abstrakt	63
Keywords.....	64

Seznam zkratk

IZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech a jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
ZKV	zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákona č. 264/06 Sb. účinném ke dni 1.1.2007
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZZŘ	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
OZO	zákon č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění císařského nařízení č. 69/1916 Z. ř. účinném ke dni 1.1.1917
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OBZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/11 Sb. účinném ke dni 1.1.2013
OBCHZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/13 Sb. účinném ke dni 1.7.2013
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
BC	nizozemský insolvenční zákon (dutch bankruptcy code, Faillissementswet)
CC	nizozemský občanský zákoník (dutch civil code, Burgerlijk Wetboek)
CCP	nizozemský občanský soudní řád (dutch code of civil procedure, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering)

1 Úvod

Diplomová práce s názvem Soukromoprávní aspekty šikanózního návrhu v rámci insolvenčního řízení se bude věnovat institutu insolvenčních návrhů, které jsou podávány z jiných příčin než pro řešení úpadku. Sledovaný účel spočívá jednak v poškození dlužníka při podání návrhu věřitelem nebo může být situace opačná.

Jedná se o aktuální téma. Aktuálnost tématu spočívá v tom, že insolvenční řízení je velmi frekventovaným typem civilního soudního řízení. Jedná se o procesní způsob dosažení svých pohledávek vůči dlužníkovi, který nastupuje namísto exekučního, případně vykonávacího řízení. Právě podávání šikanózních insolvenčních řízení popírá smysl a účel insolvenčního práva jako celku a narušuje tak jeho zákonem předpokládaný koncept.

Insolvenční řízení je specifické v tom, že podaný insolvenční návrh má téměř okamžité závažné právní následky jak v rovině procesní, tak i v rovině hmotněprávní. Dlužník okamžikem zveřejnění insolvenčního návrhu v insolvenčním rejstříku pozbývá možnosti dispozice se svým majetkem. Pro tyto své důsledky dochází k zneužívání insolvenčního práva.¹

Na straně druhé i sám dlužník v zákonem stanovených případech může podat insolvenční návrh pro své dluhy vůči věřitelům se snahou odvrátit nebo alespoň zamezit účinkům exekuce.²

Cílem práce je zodpovědět následující otázky:

1. Je současný insolvenční zákon způsobilý zabránit podávání šikanózních insolvenčních návrhů?
2. Jakým institutem se lze nejlépe bránit proti šikanózním insolvenčním návrhům?
3. Jaké návrhy de lege ferenda je vhodné přijmout k zabránění podávání šikanózních insolvenčních návrhů?

Diplomová práce je rozdělena do celkových 11 kapitol, kdy po úvodním vymezení je nastíněn ekonomický základ insolvencí a jejich účel. V krátkosti je nastíněn historický vývoj insolvenčního práva. Poté je již rozvedena úprava insolvenčního návrhu, vymezení pojmu šikany a propojení v šikanózním insolvenčním návrhu. Následně dochází k rozebrání jednotlivých možností obrany, a to jak právních, tak i mimoprávních. V závěru dochází ke komparaci české a nizozemské úpravy, navrhnutí možnosti úpravy de lege ferenda a shrnutí práce.

Diplomová práce by měla tedy analyzovat šikanózní návrhy na insolvenční řízení a nalézt právní prostředky, které jsou sto podávání takových návrhů eliminovat, resp. eliminovat jejich

¹ ŠEBESTA, Kamil, LOKAJÍČEK, Andrej. *Šikanózní insolvenční návrh a možnost jeho obrany* [online]. epravo.cz, 11. května 2011 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvenzni-navrh-a-moznost-obrany-73365.html>>.

² KUBIZNAK, Jan. Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh. *Komorní listy*, 2014, roč. 6, č. I, s. 13.

účinky, aby insolvenční řízení nebylo tímto způsobem zneužíváno. Prezentovány budou i návrhy de lege ferenda.

V práci bude používáno několik vědeckých metod, jako první bude za pomoci analýzy rozebrána právní úprava, která se týká šikanózních insolvenčních návrhů. Stejným způsobem bude zhodnocena možnost obrany proti těmto návrhům. Po rozebrání jednotlivých institutů dojde k vyvození závěrů a navrnutí úpravy de lege lata za užití metody syntézy. Nakonec dojde k použití metody komparace při srovnání české úpravy insolvenční s nizozemskou.

Nizozemská úprava byla vybrána pro svůj celosvětový význam na poli ekonomie, kdy patří k centrům obchodu již od počátku a svou pozici si stále udržuje.³ Jako další se Nizozemí vyznačuje téměř nulovým výskytem korupce a vyspělostí infrastruktury i řízení státu. Jedná se o jeden z nejvhodnějších států pro podnikání.⁴

³ BUDINSKÝ, Libor. 24 hodin v Amsterdamu. *Ekonom*, 2015, č. 9, s. 54.

⁴ PELÁKOVÁ, Lucie. *Nizozemci ocení věcnost a dodržování ústních dohod* [online]. probyznysinfo.ihned.cz, 11. září 2014 [cit. 4. března 2015]. Dostupné na <<http://probyznysinfo.ihned.cz/rozvoj-firmy-export/c1-62762650-nizozemci-oceni-vecnost-a-dodrzovani-ustnich-dohod>>.

2 Insolvenční právo

2.1 Ekonomická stránka

Ekonomie je společenská věda, která se zabývá ekonomikou (hospodářstvím).⁵ V rámci insolvenčního práva dochází k velmi úzkému propojení s ekonomikou. Insolvenční právo a ekonomie by se měly ve velmi vysoké míře vzájemně ovlivňovat. Ekonomie by insolvenčnímu právu měla poskytovat podněty, jaké právní nástroje má použít, a následně je reflektovat do své úpravy.⁶ Insolvenční právo má naopak ekonomii dávat předem jasná, určitá a pochopitelná pravidla.⁷

Obecně pohledem ekonomie platí, že cílem jakéhokoliv snažení má být dosažení výnosu a tím navýšení hodnoty na trhu.⁸ Jako primární východisko bylo zvoleno kritérium tzv. maximalizace užitku. Hlavní snahou je dosažení největší možné tržní ceny, například u akciové společnosti představováno maximální hodnotou ceny jednotlivé akcie.⁹

Insolvenční řízení se často dotýká obchodních korporací. Při jejich hospodaření lze vysledovat jistá specifika:

- a) statutární orgán ve většině případů spravuje majetek, který není v jeho vlastnictví a podstupuje tak větší míru rizika při investicích,
- b) pokud je ve společnosti kolektivní rozhodující orgán, tak osoby s malým podílem na rozhodování nemají nutnost do rozhodování nijak zasahovat,
- c) vedení společnosti spravuje společný zdroj a snaží se o zisk největšího výnosu. Tím brzy dojde k jeho zničení,
- d) osoby s reziduálním nárokem (nárok, který je vyčíslen až po vypořádání investorů a věřitelů¹⁰) v případě, kdy se hodnota nároků blíží nule ztrácejí motivaci na rozhodování.¹¹

Insolvenční právo řeší otázku, komu mají příslušet rozhodovací pravomoci po vzniku úpadku, jakož i to, že díky teorii maximalizace užitku se společníci snaží o dosažení co největšího zisku. Díky smazání reziduálních nároků je nemyslitelné jim ponechat nadále rozhodovací pravomoci. Stejně tak kvůli teorii společně užívaného zdroje vidíme důvod úpravy insolvenčního práva a čemu se snaží zabránit oproti právu exekučnímu.

⁵ PETRŽELOVÁ, Jana. *Encyklopedie ekonomických a právních pojmů pro školy i veřejnost*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 59 – 60.

⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. s. 7.

⁷ RICHTER, Tomáš. Rekodifikace českého insolvenčního práva. *Právní fórum*, 2004, r. 1, č. 5, s. 190.

⁸ SCHOLLEOVÁ, Hana. *Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. s. 21.

⁹ KOČMANOVÁ, Alena. *Ekonomické řízení podniku*. 1. vydání. Praha: Linde, 2013. s. 12 – 13, s. 157.

¹⁰ JINDŘICHOVSKÁ, Irena. *Finanční management*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 74.

¹¹ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 46 – 51, s. 122 – 123.

2.2 Účel insolvenčního práva a jeho charakteristika

Účelem insolvenčního práva je z pohledu ekonomie ozdravení tržního prostředí a přenesení zbylých ekonomických prostředků do rukou jiných subjektů. Kromě insolvenčního práva lze využít i postup pro zánik společnosti dle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.¹² Jako další aspekt lze zařadit i jisté selhání ostatních možných postupů pro dosažení pohledávky věřitelem.¹³ Stejně tak jako posouzení vydobytí pohledávky věřitele s ohledem na rychlost, efektivnost, jeho vynaložené náklady na uspokojení, kdy se insolvenční právo může jevit jako příznivější cesta.¹⁴

Další důvod upravení insolvenčního práva je předejití problému společně užívaného zdroje a mnohosti věřitelů, kteří se snaží domoci svých závazků, kdy insolvenční právo vezme individuální nároky věřitelů a nahradí je kolektivním rozhodováním.¹⁵

Jako další insolvenční právo rozhodne o otázkách co nejlepšího využití zdroje (prodej, ponechání, kombinace) a jeho následného rozdělení mezi věřitele.¹⁶

Na základě statistických údajů lze zjistit, že počet zahájených insolvenčních řízení velmi roste. Proto je nezbytné, aby insolvenční právo naplňovalo svůj účel, ke kterému je určeno a pomáhalo tak k řešení vzniklé negativní ekonomické situace dlužníka vůči několika věřitelům.¹⁷

Předmětem insolvenčního práva je řešení úpadku, které postihlo dlužníka za současně splněné podmínky existence více věřitelů a to vše je řešeno v rámci soudního řízení.¹⁸

Insolvenční právo je zvláštním druhem civilního procesu.¹⁹

Mezi zvláštní druh řízení je řazen, protože v sobě skrývá jisté odlišnosti oproti jiným typům řízení (nalézacímu, vykonávacímu/exekučnímu, atd.). Odlišnosti spočívají v tom, že v něm dochází ke smíšení jak řízení nalézacího, tak i řízení vykonávacího/exekučního. Stejně tak oproti řízení vykonávacímu/exekučnímu zde není potřeba dokládat existenci platného exekučního titulu. Dále se odlišuje od ostatních typů řízení mnohostí věřitelů, kteří zde vždy musí být, a také tím, že spočívá na odlišných zásadách oproti klasickému soudnímu řízení.²⁰

Ve vztahu k exekučnímu řízení se odlišuje pluralitou věřitelů, u exekuce se vyskytuje zásadně jen jeden věřitel. Exekuce také vyžaduje, aby proběhlo nalézací řízení, u insolvenčního

¹² RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 128.

¹³ Tamtéž, s. 194.

¹⁴ CHALUPECKÁ, Kristýna. Komparace způsobu vymáhání a uplatňování soukromoprávních pohledávek. *Daně a právo v praxi*, 2012, č. 3, s. 42.

¹⁵ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008. str. 128 – 131.

¹⁶ Tamtéž, str. 132 – 135.

¹⁷ KISLINGEROVÁ a kol. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 18 – 20.

¹⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. s. 8.

¹⁹ Tamtéž, s. 9 – 13.

²⁰ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2011. s.

práva to tak není.²¹ Insolvenční právo je jedním z druhů civilního a má postavení *lex specialis* vůči OSŘ a ZZŘ. Jak je doloženo i v § 7 IZ, který předkládá přiměřené subsidiární použití OSŘ a ZZŘ.²²

²¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. s. 12.

²² WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2011. s.

2.3 Historie insolvenčního práva

Římské právo ve své podobě neobsahovalo klasické insolvenční řízení, ale instituty, které byly uplatňovány a mohly posloužit jako základ pro následující vývoj insolvenčního práva. Předně římské právo postihlo majetek dlužníka jako celek, řízení bylo zahájeno na podnět věřitele, který převzal i majetek dlužníka, a následně došlo k přihlašování ostatních věřitelů. Byl zde ustanoven i vykonavatel, jenž řídil průběh dražby. Ta byla ukončena prodejem tomu, kdo nabídl nejvyšší procentuální uspokojení pro věřitele.²³

Římské právo posloužilo jako inspirace a zdroj pro italské právo. Za základ vzniku insolvenčního práva jsou brána italská města položená na severu této země zhruba kolem 13. století, kdy bylo zaznamenáno spolu s ostatními právy.²⁴

Italská města dala za vznik insolvenčnímu právu právě proto, že se stala místy obchodního ruchu a celou situaci posuzovala z pohledu hospodářství. Objevila se tady myšlenka, která odlišovala insolvenční řízení od exekučního, a to ta, že všichni věřitelé vůči dlužníkovi dosáhnou poměrného uspokojení dle svých nároků.²⁵

Další vývoj insolvenčního práva ve středověku a novověku byl velmi ovlivněn hospodářskými krizemi, které postihovaly různé vrstvy lidí napříč společnostmi. Insolvenční řízení je zpočátku formulováno jako pouhá výjimka od běžného řízení civilního či trestního. Až teprve později po dlouhé legislativní cestě dochází k zakotvení insolvenčního řízení jako specifického soudního řízení.²⁶

Jako počátek insolvenčního práva v českých zemích lze vzít rok 1627 a vydání Obnoveného zřízení zemského, kde byly již jisté náznaky celistvé úpravy.²⁷ Vývoj insolvenčního práva vyvrcholil vydáním souhrnné úpravy zemského insolvenčního řízení Deklaratorií a Novell v roce 1640. Novelly obsahovaly samostatnou úpravu, kde byly řešeny otázky jako pořadí jednotlivých pohledávek a jejich přihlašování, omezení dispozice s majetkem, výkon exekuce, ustanovení správce majetkové podstaty a další.²⁸

Dalším důležitým předpisem je předpis nazvaný Josefínský konkursní řád z roku 1781. To je důležitý předpis, protože jeho vydáním došlo k vrcholu vývoje insolvenčního práva. Jeho klady spočívaly v tom, že sjednotil úpravu městského a zemského práva, stejně tak dále užil jednotných

²³ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 153.

²⁴ Tamtéž, s. 153.

²⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. s. 27.

²⁶ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 154.

²⁷ srov. např. L. XXII. Obnoveného zřízení zemského:

Zdlužil-li by se kdo v více než liby statku svého měl, a někteří z rukojmův chtěl by před jinými svého právem dobevyati a z toho obsýlati: takové obeslání druhým rukojmům na škodu a ujmu nebude a býti nemá; než mají se o ten statek vsickni dělití, jak mnoho neb málo jeden každý slíbil. Však ti, kteří by obsýlali, mají napřed z toho statku vzítí, což na obeslání naloží anebo pro tu při utratí.

²⁸ URFUS, Valentin. *Vznik a počátky konkursního práva v Čechách*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960. s. 14 - 24.

zásad. Samotné řízení šlo zahájit na základě žaloby podané věřitelem a samotní věřitelé byli seřazeni do několika tříd. Průběh řízení se skládal z několika oddělených stádií. V konkurzním řádu byla upravena i problematika incidenčních sporů. Konkursní řád ale obsahoval i několik nedostatků.²⁹

Přejde-li se ve vývoji insolvenčního práva v českých zemích dále, lze zjistit, že po dlouhou dobu v českých zemích platil Josefský konkursní řád, který byl nahrazen až v roce 1868 konkurzním řádem. Ten se snažil o překonání hlavních nedostatků a uplatnil přihlašování pohledávek pomocí přihlášek. Postupně byly tomuto konkurznímu řádu vytýkány nedostatky, a tak došlo k vytvoření nového. Stalo se tak v roce 1914 císařským nařízením.³⁰ Úprava byla pro praxi plně vyhovující, ale z důvodu sjednocení české a slovenské úpravy došlo v roce 1931 k vydání konkurzního, vyrovnávacího a odpůrcího řádu³¹, který platil až do roku 1950.³²

V roce 1950 bylo již Československo socialistickým státem. Samostatná úprava konkurzního řádu byla zbytečná, protože již nemohlo dojít ke vzniku úpadku a potřebě jeho řešení. Proto byla do OSŘ vtělena pasáž, která se zabývala exekuční likvidací, později OSŘ tyto instituty nepřevzal a zakotvil ustanovení o likvidaci majetku.³³

Jakmile ale došlo v roce 1989 k pádu socialistického režimu, byla znovu obnovena potřeba samostatné úpravy insolvenčního řízení. Proto došlo ke vzniku ZKV. Jeho úprava se ale postupem času stala velmi neuspokojivou a působila v praxi značné potíže. To bylo způsobeno jednak přetržením vývoje v době socialismu a nemožností navázat na vývoj v ostatních zemích, dále jeho značným zestručněním a vynecháním řady institutů. Jako příklad může sloužit vynechání úpravy odporovatelnosti. Proto byl ZKV v průběhu let často novelizován. Novelty směřovaly k překonání vážných aplikačních nedostatků, např. výtky proti zdouhavosti řízení, uspokojení nepreferovaných věřitelů, povinnosti úpadce, velmi malého vlivu věřitelů. Bylo jasné, že tyto novely ZKV nepomůžou a bude nutno vytvořit zcela nový insolvenční zákon, jež by plně zohlednil vývoj v ostatních zemích a posun insolvenčního práva v průběhu času.³⁴

S ohledem na poznatky z praxe byl v roce 2001 vypracován vládou návrh na současný IZ. Tento záměr byl podrobněji v průběhu let propracován předními odborníky z praxe, prodiskutován s veřejností a celý výsledek byl v roce 2006 ukončen jednak vypracováním současného IZ, jednak vypracováním zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.³⁵

²⁹ ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 154 – 155.

³⁰ srov. císařské nařízení č. 337/1914 Z.ř., řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí

³¹ srov. zákon č. 64/1931 Sb., řád konkursní, vyrovnací a odpůrcí

³² ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 156.

³³ Tamtéž, s. 156 – 157.

³⁴ Tamtéž, s. 157 – 158.

³⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. s. 77.

3 Průběh insolvenčního řízení

3.1 Základní principy fungování insolvenčního řízení

Legální definice insolvenčního řízení je obsažena v § 2 písm. a) IZ. Ta nám říká, že se jedná o soudní řízení, ve kterém je řešen úpadek či hrozící úpadek dlužníka a ukazuje jeho následné možnosti řešení. Z této definice nám jasně vyplývá i předmět řízení tak, jak je stanoven i § 1 IZ.

Předmětem insolvenčního řízení je vyřešit majetkové poměry dlužníka, který je stížen úpadkem či hrozícím úpadkem, vůči ostatním jeho věřitelům, a to tak, že tito věřitelé mají rovné postavení a jsou poměrně uspokojeni.³⁶ To stejné zopakovala i judikatura, která řekla, že hlavním účelem je uspořádat majetkové poměry mezi dlužníkem a věřitelem, pokud dlužník nějakým majetkem disponuje.³⁷

Insolvenční řízení je ovládáno jak obecnými zásadami civilního řízení, tak i zvláštními zásadami. Dle obecných zásad je insolvenční řízení postaveno na zásadě dispoziční, zakotveno v § 97 odst. 1 IZ. Účastník řízení rozhoduje o tom, zda bude řízení zahájeno, či nikoliv. Soud nemá možnost jeho zahájení. Dále se zde vyskytuje zásada vyšetřovací a zásada projednací. První je v § 86 IZ, který ukládá soudu povinnost zjistit všechny relevantní okolnosti, které se týkají zjištění úpadku. Druhá je v § 103 odst. 2 IZ, směřuje na povinnost tvrzení a důkazní insolvenčního navrhovatele ohledně prokázání existence úpadku dle § 3 IZ.³⁸

V § 5 IZ jsou stanoveny specifické zásady pro insolvenční řízení, mají sloužit jako pomůcka pro výklad práva v případě jeho nejasností v praxi. Důležitá je zejména zásada pod písm. a), která říká, že při průběhu insolvenčního řízení nesmí docházet k poškození jak na právech a povinnostech na straně věřitele, tak ani na straně dlužníka, a to v rovině hmotné i procesní.³⁹ Zde lze vidět podklad pro zákaz podávání šikanózních insolvenčních návrhů.

Vztah mezi IZ a OSŘ, je postaven na subsidiaritě OSŘ k IZ (§ 7 IZ). OSŘ se bude aplikovat pouze v takových případech, kdy IZ nemá svou úpravu, při aplikaci musí být kladen zřetel na zásady promítnuté v § 5 IZ a v případě střetu je aplikace OSŘ vyloučena.⁴⁰ Novela č.

³⁶ JANDA, Petr, SOUKUP, Martin. *Insolvenční zákon. Daně a právo v praxi*, 2007, č. 1, s. 40.

³⁷ např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. října 2010, sp. zn. VSPH 742/2010-A-10; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2014, sp. zn. 29 NSČR 40/2013; náleží Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10-1

³⁸ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2011. s. 72 – 75.

³⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 37.

⁴⁰ ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon: (zákon č. 182-2006 Sb., ve znění zákona č. 312-2006 Sb., č. 108-2007 Sb., č. 296-2007 Sb. a č. 362-2007 Sb.): poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346-2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2008. s. 43.

294/2013 rozšířila stávající § 7 IZ, kdy určila subsidiární aplikaci ZZŘ při nemožnosti užití OSŘ a určila, že ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí a exekucí se užije jen při odkazu IZ na ně.⁴¹

Účastníci insolvenčního řízení jsou vymezeni v § 14 IZ, patří mezi ně dlužník a věřitel, který má vůči dlužníkovi pohledávku, již je možno uplatnit přihláškou (§ 14 odst. 1 IZ). Není rozhodující, zda se jedná o právnické či fyzické osoby, rozhodující však je, že účastníci řízení výraznou měrou ovlivňují průběh řízení a dochází ke změně v jejich sféře práv a povinností.⁴² Ostatní subjekty vymezené v § 9 IZ nejsou účastníky řízení, státní zastupitelství a likvidátor jsou řazeni mezi další subjekty.⁴³ Insolvenční správce je řazen mezi zvláštní subjekty s výjimkou, kdy se stává účastníkem řízení v případech, pokud jsou řešena jeho práva a povinnosti.⁴⁴

⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.

⁴² BUDÍN, Petr. in KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 41 (§ 14 IZ).

⁴³ ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon: (zákon č. 182-2006 Sb., ve znění zákona č. 312-2006 Sb., č. 108-2007 Sb., č. 296-2007 Sb. a č. 362-2007 Sb.): poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346-2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2008. s. 45.

⁴⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2010, 29 NSČR 32/2010

3.2 Insolvenční návrh

Insolvenční řízení se zahajuje na návrh dle § 97 IZ dnem dojití krajskému soudu, náležitosti jsou vymezeny v § 97, 103, 104 a 105 IZ.

Insolvenční návrh musí obsahovat zákonem specifikované náležitosti, které lze dělit na obecné a zvláštní. S ohledem na subsidiaritu OSŘ jsou obecné náležitosti vymezeny v § 42 odst. 4 OSŘ.⁴⁵ Petit ale není obligatorní součástí insolvenčního návrhu, plně postačuje, pokud je z návrhu jasno, čeho se konkrétní navrhovatel snaží domoci.⁴⁶ Stejně tak tvrzení skutečností, které prokazují úpadek dlužníka nelze pouze konstatovat tím, že je napsáno, že dlužník je v úpadku. Skutečnosti musí být tvrzeny takovým způsobem, že na konci návrhu z nich úpadek již jen logicky vyplývá.⁴⁷ Insolvenční navrhovatel ani nemůže tuto svou povinnost tvrzení splnit tím, že v návrhu odkáže na listiny, které připojil ke svému návrhu.⁴⁸

K tvrzení a prokázání úpadku musí dojít takovým způsobem, že z tvrzených okolností soud jen deklaruje, že jsou naplněny podmínky dané § 3 IZ a soud může uzavřít, že dlužník je skutečně v úpadku v jedné ze zákonných forem.⁴⁹ Stejně tak návrh podaný věřitelem, který chce splnit povinnost tvrzení a důkazní, je nutno opatřit tvrzeními jak o skutečnostech prokazujících úpadek dlužníka, tak i o skutečnostech, které specifikují ostatní věřitele, a také identifikují jejich pohledávky spolu s daty splatnosti.⁵⁰

V rámci insolvenčního návrhu musí být rozlišováno, kterým subjektem je návrh podáván. Pro návrh, který je podán dlužníkem, musí být splněny tyto další zvláštní náležitosti. Dlužník musí svůj návrh opatřit v souladu s § 104 IZ specifikací majetku, věřitelů a zaměstnanců ve formě seznamu. Je nutno připojit i listiny, které prokazují úpadek.⁵¹ Pro dané listiny není předepsáno, které konkrétní listiny je nutno předložit či v jaké formě. Jedná se o doložení skutečností pomocí listin, které jsou natolik různorodé, že to ani předepsat nelze.⁵²

Insolvenční návrh, který je podán věřitelem, musí splnit kromě obecných a zvláštních náležitostí dále povinnost danou § 105 IZ. Ta spočívá v tom, že věřitel je aktivně legitimován k podání návrhu pouze tehdy, pokud má vůči dlužníkovi splatnou pohledávku. Tuto pohledávku je povinen do insolvenčního řízení prostřednictvím přihlášky uplatnit jako součást podaného insolvenčního návrhu.⁵³

⁴⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 170 – 171.

⁴⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2013, sp. zn. 33 Cdo 2610/2012

⁴⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009

⁴⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2009, sp. zn. 29 NSČR 7/2008-A-16

⁴⁹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008-A

⁵⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2011

⁵¹ KOZÁK, Jan. Průvodce dlužníka insolvenčním řízením. *Právní fórum*, 2008, č. 1, s. 19.

⁵² usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. srpna 2009, sp. zn. 2 VSOL 215/2009-A-13

⁵³ PACHL, Lukáš. Průvodce věřitele insolvenčním řízením. *Právní fórum*, 2008, roč. 5, č. 1, s. 4.

Jestliže insolvenční návrh nesplňuje náležitosti dané v § 97 a § 103 IZ nebo se jedná o návrh, který je nesrozumitelný či neurčitý, a v řízení nadále nelze pokračovat, je insolvenční soud povinen takový návrh odmítnout, a tím dojde k nepokračování v dalším průběhu řízení. Současně je výslovně vyloučena subsidiární aplikace § 43 odst. 2 OSŘ a soud nevyzve k odstranění vad insolvenčního návrhu. Je nutno ale podotknout, že na povinnosti v § 104 a 105 IZ se použije subsidiární aplikace § 43 odst. 1 OSŘ. Insolvenční soud má i stanovenou 7 denní lhůtu, která je lhůtou pořádkovou pro rozhodnutí o odmítnutí návrhu. Soud však není povinen rozhodnout v této lhůtě, protože se jedná pouze o pořádkovou lhůtu. Na straně druhé, pokud nedojde k dodržení lhůty, tak insolvenční soud může naplnit podmínky dle zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, a založit tak odpovědnost státu.⁵⁴ V případě odmítnutí insolvenčního návrhu může také dojít k aplikaci § 147 IZ. V případě, že je návrh odmítnut vinou insolvenčního navrhovatele, může dlužník nárokovat škodu nebo újmu tímto způsobenou.⁵⁵

Nositelem poplatkové povinnosti dle § 4 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích je věřitel jako navrhovatel, dlužník, který podává návrh je dle § 11 odst. 2 písm. o) zák. č. 549/1991 Sb. od této povinnosti osvobozen. Sazba poplatku dle Položky 4 odst. 1 písm. c) Sazebníku činí 2.000,- Kč.⁵⁶

Je procesní povinností navrhovatele tvrdit a prokázat existenci úpadku, povinnost není pro navrhovatele jednoduchá. Splnění všech předepsaných náležitostí je první obranou proti podávání šikanózních insolvenčních návrhů.

⁵⁴ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 297 – 298.

⁵⁵ Tamtéž, s. 368 – 369.

⁵⁶ SEDLÁČEK, Dušan, JÍROVEC, Jakub. *Novela zákona o soudních poplatcích* [online]. epravo.cz, 23. prosince 2011 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-o-soudnich-poplaticich-79507.html>>.

3.3 Důsledky insolvenčního návrhu

Insolvenční návrh dopadá do sféry věřitele i dlužníka. Je to dáno nutností chránit jak dlužníka, tak i jeho věřitele a zabezpečit majetek dlužníka před jeho zmenšováním. V § 109 a § 111 IZ jsou zakotveny specifické účinky, které insolvenční návrh vyvolává. Účinky jsou vyvolány zveřejněním v insolvenčním rejstříku.

Legální definice insolvenčního rejstříku je v § 2 písm. i) IZ, bližší vymezení v § 419 a násl. IZ. Insolvenční rejstřík slouží k transparentnosti celého insolvenčního řízení a poskytnutí dostatku informací jak pro subjekty řízení, tak i pro veřejnost. Plní i další důležité funkce.⁵⁷ Mezi ně spadá i to, že v sobě shrnuje informace o insolvenčních řízeních, správcích a dlužnících. V něm uváděné údaje týkající se probíhajících insolvenčních řízení lze nalézt pouze do pravomocného skončení daného řízení. Pak jsou informace ze seznamu nedostupné a dojde i k výmazu dlužníka z něj. Systém je spravován a veden Ministerstvem spravedlnosti.⁵⁸

Účinky podaného insolvenčního návrhu nastávají dle § 109 odst. 4 ve spojení s § 101 IZ přesně dnem, hodinou a minutou uvedení informace o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku. Ke zveřejnění dochází do 2 hodin od podání návrhu v úřední dobu soudu, jinak se lhůta posouvá na nejbližší úřední hodiny.⁵⁹

Insolvenční návrh vyvolává dle § 109 odst. 1 IZ taxativní omezení, kdy věřitelé dlužníka již nemohou podat žalobu. Okamžikem zveřejnění se věřitelé mohou domáhat pohledávek vůči dlužníkovi cestou IZ a přihlašování pohledávek. Je-li přesto podána žaloba, je řízení zastaveno. Dále není možný vznik nových zajišťovacích práv. Stejně tak se nelze domáhat uspokojení ze zajištění. Vše je možné přes úpravu IZ.⁶⁰

Ohledně otázky výkonu rozhodnutí/exekucí na základě zák. č. 294/2013 Sb. došlo k novelizaci § 109 IZ týkající se výkonu rozhodnutí a exekucí. Důvodem byly problémy v praxi při současném běhu řízení dle IZ a výkonu rozhodnutí/exekucí na majetek dlužníka. Dalším problémem bylo rozlišování mezi nařízením a výkonem, jaké instituty řadit do nařízení výkonu rozhodnutí/exekucí a které řadit již mezi výkon rozhodnutí/exekucí.⁶¹

Pro výkon rozhodnutí/exekucí platí, že okamžikem, kdy dojde k zahájení insolvenčního řízení, fakticky seznatelné z vyhlášky v insolvenčním rejstříku, nastává pro soudního exekutora zákonný zákaz neprovedení exekucí. Soudní exekutor může pouze dané exekuce zahájit, nesmí je provést. Dále má exekutor možnost dle § 109 odst. 2 IZ zajistit majetek pro jeho případné

⁵⁷ TARANDA, Petr, MORAVEC, Tomáš, HOSTINSKÝ, Jaroslav. In KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsob jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 8 – 9 (§ 2 IZ).

⁵⁸ JANDA, Petr, SOUKUP, Martin. *Insolvenční zákon. Daně a právo v praxi*, 2007, č. 1, s. 44.

⁵⁹ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 227.

⁶⁰ Tamtéž, s. 262 – 263.

⁶¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.

provedení. Pokud dojde k porušení stanoveného zákazu, v rámci IZ se k takovým úkonům nepřihlíží. Soud je nadán i pravomocí zakázat jednání vedoucí k provedení exekuce. Stejně tak má soud možnost případným procesním úkonům provádějícím exekuce odložit právní moc nebo vykonatelnost.⁶²

Na ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí/exekucí je použitelná i judikatura týkající se ZKV. Tehdy bylo rozhodnuto, že okamžikem, kdy dojde k uveřejnění došlého návrhu do insolvenčního rejstříku, nastává ve vztahu ke všem exekucím zákaz jejich provedení a soudní exekutor má možnost pouze tyto exekuce nařídit.⁶³ Pro práci soudního exekutora je důležité sledovat insolvenční rejstřík a zahájení insolvenčního řízení. Po tomto okamžiku již nemůže provádět exekuci, pokud dojde k provedení, dopustí se porušení zákazu dle § 109 odst. 1 písm. c) IZ.⁶⁴

Dlužník okamžikem zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku dle § 111 IZ ztrácí v omezené míře dispozici nad svým majetkem. Dispozici ztrácí v rozsahu zabránění likvidace hodnoty majetku a k předejití ztížení možnosti realizace uspokojení. Dlužník může jednat tak, aby majetek nebyl nad nikoli zanedbatelnou míru zmenšen, a tak že nebude podstatně měnit skladbu majetku. Insolvenční soud má možnost jakkoliv dlužníkovu dispozici upravit. V § 111 odst. 2 IZ jsou stanoveny výjimky, které pod zákonný zákaz nespádají (např. povinnosti vyplývající z hornické činnosti, atd.). Dlužník má obecně jednat způsobem k zachování svého majetku, ale současně nemůže jednat zcela neomezeně. Dojde-li k porušení zákazů daných § 111 IZ, je jednání dlužníka již ze zákona neúčinné dle § 235 a násl. IZ.⁶⁵ Zák. č. 294/2012 Sb., došlo ke zmírnění institutu neúčinnosti. Dlužník může jednat v rozporu se zákonnými zákazy, musí si ale k jednání předem opatřit souhlas insolvenčního soudu.⁶⁶

Zveřejňování informací o insolvenčním řízení a účinky s tím spojené sledují racionální cíl ke zvýšení transparentnosti insolvenčního řízení. Na straně druhé může být ohrožena ekonomická situace dlužníka. Věřitelé zjistí možné finanční potíže dlužníka a odmítnou s ním nadále jakkoli spolupracovat. Pak se informace stává pro dlužníka likvidační.⁶⁷ Věřitelé mohou také úmyslně zneužít promítnutí informací do rejstříku. Jako řešení se jeví posunout účinky až do

⁶² MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 189.

⁶³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2004, sp. zn. 20 Cdo 2372/2003

⁶⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2013, sp. zn. 20 Cdo 3794/2012

⁶⁵ ROD, Jiří. In KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsob jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 223 – 225 (§ 111 IZ).

⁶⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.

⁶⁷ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 208 – 210.

rozhodnutí o úpadku a rozšířit pravomoc insolvenčního soudu pro ex offó omezení účinků. Soud musí zvážit protichůdné zájmy věřitele a dlužníka.⁶⁸

Jako příklad zneužívání lze uvést několik příkladů z praxe.

Vývoj celé situace je velmi podobný. Navrhovatel podá insolvenční návrh, tím dojde k vyvolání důsledků dle IZ, návrh se objevuje v insolvenčním rejstříku. Brzy dojde k objevení informace médií a dlužník se dostává do problémů. Je vystaven mediálnímu zájmu, který způsobí rozšíření informace o možném úpadku dlužníka i mezi jeho dodavatele. Dodavatelé poté ukončují veškerou spolupráci. Dlužník má problém ekonomicky unést situaci, dokud nedojde k ukončení insolvenčního řízení. Tak se stalo např. u Templářských sklepů Čejkovice, vinařské družstvo⁶⁹, které byly vystaveny insolvenční šikaně.⁷⁰ Stejnému problému čelila i Krajská zdravotní, a.s.,⁷¹ byla podrobena tlaku ze strany médií a došlo k rozšíření informace o možné insolvenční.⁷²

Další oblastí, kde k tomu dochází, je stavebnictví. S podobnými problémy se potýkaly velké společnosti jako Strabag, a.s.⁷³, OHL ŽS, a.s.⁷⁴, Hochtief, a.s.⁷⁵ I zde byl podobný průběh.⁷⁶

Nemusí se brát jen příklady z dřívějších let, v poslední době se objevil další podobný případ. Týkal se společnosti Bohemia Energy, s.r.o., na kterou byl podán insolvenční návrh kyperskou společností. Společnost již od počátku zahájení řízení tvrdila, že podaný návrh je pouze šikanózním uplatňováním práva.⁷⁷ Soud jí dal po několika dnech za pravdu a uvedl, že podaný návrh byl šikanózní.⁷⁸ Kyperská společnost s názvem Jonaza trading limited se snažila

⁶⁸ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 221 – 223.

⁶⁹ srov. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 17. února 2010, sp. zn. KSBR 37 INS 1363/2010-A-6/3; usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. září 2014, sp. zn. KSBR 40 INS 25609/2014-A-3

⁷⁰ SKÁLOVÁ, Veronika. *Insolvenční šikana je v módě. Problém není v zákoně* [online]. Aktuálně.cz, 25. května 2010 [cit. 5. října 2013]. Dostupné na <<http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penIZe/clanek.phtml?id=669066>>.

⁷¹ srov. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. srpna 2012, sp. zn. KSUL 70 INS 20573/2012-A-10

⁷² VONDRA, Jiří. *Krajská zdravotní doloží soudu neoprávněnost insolvenčního návrhu podaného Labskou investiční* [online]. kzcr.eu, 24. srpna 2012 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.kzcr.eu/tiskove-zpravy/krajska-zdravotni-dolozil-soudu-neopravenost-insolvencniho-navrhu-podaneho-labskou-investicni.aspx?id=7382f3d7-8843-4e11-8f22-5329795e6fc5>>.

⁷³ srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. MSPH 98 INS 3466/2012-A-6

⁷⁴ srov. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. října 2010, sp. zn. KSBR 38 INS 11100/2010-A-12

⁷⁵ srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. října 2010, sp. zn. MSPH 94 INS 9960/2010-A-10

⁷⁶ SMETANA, Jiří. *Stavební firmy se šikanují pomocí insolvenčního zákona* [online]. Idnes.cz, 15. dubna 2009 [cit. 15. října 2013]. Dostupné na <http://ekonomika.idnes.cz/stavebni-firmy-se-sikanuji-pomoci-insolvencniho-zakona-pjw-/ekonomika.aspx?c=A090414_195836_ekonomika_dp>.

⁷⁷ HORÁČEK, Filip. *Bohemia Energy je v insolvenčním řízení. Jde o šikanu, tvrdí obchodník* [online]. iDnes.cz, 30. září 2014 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <http://ekonomika.idnes.cz/bohemia-energy-je-v-insolvencnim-rizeni-f0p-/ekonomika.aspx?c=A140930_105044_ekonomika_fih#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=top6>.

⁷⁸ HORÁČEK, Filip. *Insolvenční návrh na Bohemia Energy byl šikanou, připustil soud* [online]. iDnes.cz, 8. října 2014 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <http://ekonomika.idnes.cz/soud-zamitl-insolvencni-navrh-na-bohemia-energy-fta-/ekoakcie.aspx?c=A141008_184207_ekoakcie_fih#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=clanek-box>.

podáním insolvenčního návrhu docílit rozhodnutí o úpadku společnosti Bohemia Energy, s.r.o. Soud po rozsáhlém dokazování dospěl k názoru, že cílem společnosti Jonaza trading limited nebyla snaha o řešení úpadku, ale pouze docílení zaplacení pohledávky a zneužití práv společnosti Bohemia Energy, s.r.o. Soud proto přistoupil k odmítnutí návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost a současně využil možnosti udělit společnosti Jonaza trading limited pořádkovou pokutu, její výše byla stanovena na 50.000,- Kč.⁷⁹

Lze shrnout, že § 109 IZ svými dopady směřuje spíše na stranu věřitele. Na straně druhé stojí § 111 IZ, který působí vůči dlužníkovi. Obě ustanovení směřují ke stejnému cíli, a to ochránit majetek před zásahy, buď zásahy ze strany dlužníka, nebo ze strany věřitelů. Účinky, které tato ustanovení navozují, jsou hlavním důvodem pro podávání šikanózních insolvenčních návrhů.

⁷⁹ usnesení Městského soudu v Praze ze dne 8. října 2014, sp. zn. MSPH 96 INS 26398/2014-A-11

4 Zneužití práva

4.1 Vysvětlení pojmu

Zákaz zneužití práva spadá mezi jednu ze zásad občanského práva.⁸⁰ Zneužití práva lze jednoduše definovat jako výkon práva, který je určitým způsobem závadný. Zákaz zneužití práva má působit proti zneužití, kdy má odejmout onu závadnost.⁸¹

Lidé se mohou chovat pouze ve dvou možných rovinách. První je dovolené chování dle právních norem, tou druhou je chování nedovolené (contra legem). Výkon práva spadá dle právní teorie pod dovolené chování, kde je dále řazeno chování podle práva a aplikace práva. Výkon práva je tedy uskutečnění právních norem subjekty práva. Zjednodušeně řečeno, je to chování lidí ve světě, které je v souladu s právním řádem. K výkonu práva může docházet právním jednáním subjektu, dále požadováním splnění povinnosti od jiného subjektu nebo uplatněním práva u státního orgánu.⁸²

Obecné teoretické východisko zákazu zneužití práva je postaveno na dělení mezi vnitřní a vnější teorii.⁸³ Vnitřní teorie znamená omezení výkonu práva přes zvolené kritérium (např. dobré mravy), naproti tomu vnější teorie je založena na vnitřních pohnutkách jednající osoby.⁸⁴

Pro úpravu zákazu zneužití práva je nutné si stanovit výchozí právněpolitickou myšlenku. Jako vhodná se jeví myšlenka účelnosti. Jakákoliv právní norma je stanovena jen za určitým účelem a právě tento účel má být při výkonu práva sledován. Dále je vždy nutno si odpovědět na dvě základní otázky, kterými jsou: 1) Na jaké případy se má zákaz zneužití aplikovat? 2) Jakým způsobem má dojít k aplikaci zákazu zneužití?⁸⁵

Ad 1) Dle myšlenky účelnosti je závadnost tehdy, pokud oprávněný dosáhne jiného užitku než účel právní normy předpokládá. Závadnost tedy spočívá v rozporu s účelem práva, a tím dochází k naplnění pojmu zneužití práva. Zneužití práva má několik podob: a) oprávněný výkonem práva sleduje pouze poškození jiného. Takové jednání je nazýváno šikanou a je považováno za zvláštní druh v rámci zneužití práva; b) oprávněný se při výkonu práva snaží o dosažení jiného užitku, který nespočívá v poškození jiného; c) výkonem práva má oprávněný dojem, že docílí užitku. Žádný užitek ale ve skutečnosti docílen není; d) oprávněný již pouhou

⁸⁰ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. podstatné a rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 1418.

⁸¹ PULKRÁBEK, Zdeněk. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. s. 41.

⁸² KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 181 – 183.

⁸³ HURDÍK, Jan. *Zásady soukromého práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 108.

⁸⁴ HURDÍK, Jan. *Zneužití subjektivních občanských práv*. 1. vydání. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1987. s. 86.

⁸⁵ PULKRÁBEK, Zdeněk. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. s. 42.

možností výkonu práva tak jedná. Není veden žádným relevantním zájmem, jeho jediný zájem je výkon práva bez jakéhokoliv užítu.⁸⁶

Jako další možné právněpolitické myšlenky lze zařadit: rozpor s dobrými mravy, hrubý nepoměr mezi užtkem oprávněného a újmou povinného, rozpor s veřejným pořádkem, atd.⁸⁷

Zvláštní je vymezení rozporu s dobrými mravy. Záleží na konstrukci právního řádu a toho, zda budou dobré mravy brány jako jedna z podob závadností, nebo jako pojem nadřazený. Ostatní všechny typy jsou poté pouze odvozením od rozporu s dobrými mravy, a vždy se tedy s nimi dostanou do rozporu.⁸⁸ Dobré mravy jsou ustáleně vykládány Ústavním soudem jako souhrn zachovaných, ustálených a etických zásad rozhodných pro danou společnost v konkrétním čase, na konkrétním místě. Je to pojem, který se přizpůsobuje své době a je závislým na konkrétním vyložení obecného soudu.⁸⁹ Nejvyšší soud dobré mravy vyložil jako souhrn norem mravních, společenských a kulturních, které jsou v čase relativně neměnné a odrážejí historický vývoj společnosti.⁹⁰

Dobré mravy jsou dále chápány jako korektiv pro výkon práv a povinností soudu v rámci soukromého práva, kdy má soud možnost zneplatnit jednání, které odporuje obecným pravidlům morálky.⁹¹ Musí se vždy vycházet z konkrétních skutkových okolností. Soud musí pečlivě uvážit, zda došlo v daném případě pro dané subjekty k naplnění pojmu dobrých mravů.⁹²

Ad 2) Na základě zvolené ideje dospějeme k jednomu ze tří možných způsobů řešení aplikace zákazu zneužití. Jako možné řešení lze vybrat: A) derogaci právní normy, B) regulaci chování oprávněného a povinného, C) odejmutí soudní vynutitelnosti.⁹³

Dle bodu A) zde dojde k tomu, že právní normy, které by se měly aplikovat z důvodu existence závadnosti, dočasně ztratí svou účinnost a pro danou situaci se neuplatní. V důsledku toho ale dochází i k regulaci chování oprávněného a povinného. B) regulací chování oprávněného a povinného dojde k opačnému výkonu právních norem, než jsou primárně stanoveny. Tedy pokud měl oprávněný právní normou dovolené chování, tak v případě existence závadnosti jej má již zakázané. Opět zde lze vidět velkou podobu s bodem A), které dospívá ke stejnému

⁸⁶ PULKRÁBEK, Zdeněk. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. s. 106 – 111.

⁸⁷ Tamtéž, s. 115.

⁸⁸ Tamtéž, s. 115 – 116.

⁸⁹ usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97-1

⁹⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. prosince 2012, sp. zn. 21 Cdo 486/2002

⁹¹ náleží Ústavního soudu ze dne 5. června 2012, sp. zn. IV. ÚS 3653/11-1

⁹² rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 33 Cdo 2074/2011

⁹³ PULKRÁBEK, Zdeněk. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. s. 43.

výsledku. A poslední bod C) aplikace zde nastane tak, že soud není povinen vydat exekuční titul v případě, že zjistí přítomnou závadnost. Soud proto podanou žalobu zamítne.⁹⁴

Jako vhodné řešení, které by bylo pro praxi nejlepší, se jeví upravit zákaz zneužití, které vychází z ideje dobrých mravů. Závadnost by byla spatřována v rozporu s dobrými mravy a jejich výkladem na daném místě a čase. Další typy závadností by byly pouze její podmnožinou. Jako hlavní typ jedné ze závadností by byl kladen důraz na ideu účelnosti, kdy by došlo ke zneužití v případě rozporu s předpokládaným účelem právní normy. Praxe by mohla zákaz zneužití s ohledem na konkrétní právní úpravu a skutkové okolnosti pružně vykládat. Současně by byla postihována taková jednání, která by nenaplňovala zákonem předvídaný účel a vždy by byla v rozporu s dobrými mravy.

Ohledně řešení způsobu aplikace při zneužití práva je v případě existence závadnosti nejlepším řešením derogace právní normy. Právní norma by se tedy derogovala, a jakékoliv právní jednání by se tak stalo pouze zdánlivým. Bylo-li by řízení zahájeno zneužitou osobou domáhající se zneplatnění právního jednání, soud by pak v řízení již jen deklaratorním rozhodnutím konstatoval zdánlivost právního jednání. Nebo by při podané žalobě ze strany toho, kdo zneužil právo, soud takovou žalobu zamítl s ohledem na nicotnost takového jednání.

⁹⁴ PULKRÁBEK, Zdeněk. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. s. 48 – 53.

4.2 Různé podoby řešení zneužití práva

Institut zneužití práva má své kořeny v římském právu, které kazuisticky řešilo omezení ve sféře absolutních práv. Jako obecná zásada však římským právem přijata nebyla. V následujícím období docházelo zpočátku k odmítání přijetí této zásady jako samostatné. Až v 19. století došlo plně k prosazení a zakotvení do právních úprav (např. § 1295 odst. 2 obecného zákoníku občanského).⁹⁵

Nyní dojde k zaměření na praktické řešení institutu zneužití práva a jeho zákazu v praxi na několika vybraných předpisech z různých období. Na úvod dojde k nastínění úpravy OZO, která posloužila jako inspirace pro OZ, která bude také přiblížena. Bude zmíněn i OBZ.

OZO obecně otázku zneužití práva zakotvilo až do své třicáté hlavy. Systematicky jej tedy zařadilo mezi instituty, které se věnují otázce náhrady škody. Přesně je institut zneužití práva zakotven v § 1295 odst. 2. Ustanovení § 1295 OZO nám obecně stanovuje povinnost druhého k náhradě škody. Poté bylo toto ustanovení novelizováno a přidán právě odst. 2⁹⁶, který výslovně stanovil institut zneužití práva.⁹⁷

Novela tedy zakotvila znění odst. 2 v podobě, že odpovědnost nese ten, kdo úmyslně způsobil škodu v rozporu s dobrými mravy. Pokud ale k tomu došlo u výkonu práva, tak jeho účel musel sledovat poškození jiného. OZO tedy v jednom odstavci stanoví dvě skutkové podstaty. A to jak rozpor jednání s dobrými mravy, tak i ono zneužití práva.⁹⁸ Výslovným zakotvením dobrým mravů do právního řádu se taková jednání stala jednáními protiprávními. Důvodem pro výslovné zakotvení byl velmi úzký výklad soudů v otázce náhrady škody. Důležité je i říci, že bylo postihováno takové jednání, jež bylo vedeno úmyslem škůdce vůči poškozenému. Byly zde řazeny dva typy případů. Prvním je obcházení zákona a druhým je ono zneužívání práva. Pro zařazení do jedné z těchto skupin byla používána teleologická interpretace. Jedná se o interpretaci, která je vedena hledáním účelu dané právní normy. Účel právní normy pozitivního práva je spatřován v nadřazené normě, která spadá pod právo přirozené. Je tedy pro lidský intelekt snadno rozpoznatelná, má vést lidi ve společnosti k pokojnému žití vedle sebe. Krčmář viděl smysl 2. odstavce v tom, že se jedná o výkon práva. Tento výkon je ale závadným z psychické stránky. Jednání se shoduje s tím, co měla právní norma nastolit, ale jednání bylo vedeno z pouhé možnosti takto jednat, ne pro předpokládaný výsledek. Jako typické případy zde

⁹⁵ HURDÍK, Jan. *Zásady soukromého práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 83 – 96.

⁹⁶ srov. § 1295 OZO:

Každý má právo, žádati na škůdci náhradu škody, kterou mu způsobil zaviněním; bez rozdílu, zda-li škoda byla způsobena přestoupením povinnosti smluvní či mimo případ smlouvy.

I ten, kdo způsobil úmyslně škodu způsobem přičícím se dobrým mravům, odpovídá za ni, stalo-li se však uškození při výkonu práva jen tehdy, když poškození bylo patrně účelem výkonu práva.

⁹⁷ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář ke československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl pátý*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1937. s. 660 – 663.

⁹⁸ Tamtéž, s. 697 – 699.

lze řadit např. zneužití podání žaloby v rámci civilního procesu, stejně tak zneužití žaloby při podání návrhu na konkurs, zneužití vlastnického práva a mnohé další.⁹⁹

Nutno si i vymezit chápání dobrých mravů. Dobré mravy byly ztotožňovány s přirozenými zásadami právními dle § 7 OZO. Musí být zjištěny dle mínění lidí na určitém místě, čase, v téže společenské vrstvě. Jsou to takové dobré mravy, které se jeví společnosti jako dobré a naplňují ideály člověka a národa.¹⁰⁰

Význam § 7 OZO spočíval ve výslovném odkazu na užití přirozených zásad v případech, kdy nemohl být daný případ rozhodnut dle norem OZO. Zásady byly vytvořeny v průběhu let, postupně se staly každému člověku jasné a dané. Přirozené zásady byly vyjádřeny jednak v preambuli k Listině, stejně tak jsou promítnuty jako základní práva občanů. Mají proto povahu právních norem a soud je povinen je aplikovat.¹⁰¹

Další zmínka je i v § 879 OZO, ten se věnoval nicotnosti smluv pro rozpor s dobrými mravy. Obsah pojmu dobré mravy bylo nutno vykládat dle jiného než zákonného předpisu a díky tomu se tento jiný soubor stal právním pravidlem. Soud měl posoudit na základě buď svých vlastních znalostí, nebo na základě znaleckého posudku, zda je konkrétní obsah smlouvy v rozporu s míněním v dané společnosti. Měl také srovnat, zda ono mínění společnosti lze hodnotit jako odpovídající zvolenému kritériu. Vhodným kritériem se jeví ideál člověka a národa dle Engliše. Pokud je obsah smlouvy v rozporu jednak s míněním a současně o tom rozhodne i soud dle zvoleného kritéria, tak je smlouva považována za nicotnou, což znamená, že strana z ní nemůže skrze žalobu získat žádné plnění. Je-li ale plněno, tak smlouva nabude právního významu a strany si jsou povinny navrátit to, co plnily.¹⁰²

Otázce šikany se věnovala i tehdejší judikatura, která ji vymezila jako úmyslné jednání, které nemá za cíl sledovat hospodářský účel. Jeho jediným účelem je způsobit škodu druhé straně. Stejně tak poukázala, že již od dob římských je šikanózní výkon práva zakázán. To bylo následně převzato do OZO, kdy následně došlo v jedné z novel k zakotvení do 2. odstavce § 1295 OZO a sankcionováno skrze náhradu škody.¹⁰³ Stejně tak bylo řečeno, že náhrada škody dle § 1295 odst. 2 OZO se aplikuje v případě, kdy je zřejmým účelem poškození druhého.¹⁰⁴ To bylo potvrzeno i

⁹⁹ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář ke československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl pátý*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1937. s. 705 – 708.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 706.

¹⁰¹ ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář ke československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl první*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1935. s. 143 – 144.

¹⁰² ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář ke československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl čtvrtý*. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1936 - 1937. s. 133 – 138.

¹⁰³ Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 18. srpna 1928, sp. zn. Rv I 1938/27, (Vážný 8233)

¹⁰⁴ Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 12. července 1927, sp. zn. Rv I 77/27, (Vážný 7215)

dále, a to tak, že dochází k výkonu práva takovým způsobem, že jeho účelem je poškodit druhou stranu sporu.¹⁰⁵

V otázce dokazování šikany bylo řečeno, že je nutno prokázat jednak úmysl, který směřuje k poškození druhého, a že je způsoben jednáním, které je v rozporu s dobrými mravy. Současně ale musí také dojít k prokázání způsobené škody takovým jednáním.¹⁰⁶

Stejně tak bylo dovozeno, že se nejedná o šikanózní výkon práva, pokud cílem výkonu práva je sledování svého vlastního užitku. Aby došlo k naplnění instituty šikany dle § 1295 odst. 2, muselo by být účelem výkonu práva sledování poškození druhé strany.¹⁰⁷

Judikatura se vyjádřila i k otázce prohlášení úpadku, kdy konstatovala, že náhrada škody a § 1295 odst. 2 OZO dopadne na takové případy, kdy nejsou splněny zákonné podmínky pro vyhlášení úpadku. Dále také pokud sice zákonné podmínky splněny byly, ale návrhvatel tak učinil jen proto, aby tímto výkonem práva poškodil úpadce, a tímto jednáním se dostal do rozporu s dobrými mravy.¹⁰⁸

OBZ přímo zásadu zákazu zneužití práva v žádném svém ustanovení nezakotvil. Při výkladu institutu zákazu zneužití se vycházelo z § 3 OBZ, kdy bylo výslovně zakázáno zasahovat do zájmů jiných bez právního důvodu. To znamenalo, že právní jednání subjektu mělo směřovat pouze k cíli, který byl stanoven konkrétní právní normou. Pokud subjekt právního vztahu sledoval jiný než stanovený cíl, stalo se takové jednání pouze zdánlivým. Stejně tak mohla být založena odpovědnost za škodu takovým jednáním způsobená. Ustanovení tedy cílilo na tzv. zneužití práva, ale to zde nebylo takto explicitně stanoveno. Výslovné užití pojmu zneužití práva lze najít v čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.¹⁰⁹

Ve vztahu k vlastnictví dle čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod je nutno, aby při užívání vlastnického práva nedocházelo k ohrožování práv jiných.¹¹⁰ A to tak, že nesmí docházet k zneužití práva tím způsobem, že je výkon práva veden s úmyslem poškodit druhou stranu na jeho právech.¹¹¹

Dále byl v § 3 OBZ zakotven zákaz jednání v rozporu s dobrými mravy. Dobré mravy jsou neurčitým právním pojmem, který je vykládán dle konkrétních okolností obecnými soudy.

¹⁰⁵ Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 3. listopadu 1931, sp. zn. Rv I 3/31, (Vážný 11144)

¹⁰⁶ Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 10. února 1933, sp. zn. Rv I 2116/31, (Vážný 12349)

¹⁰⁷ Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 25. května 1937, sp. zn. Rv I 2337/35, (Vážný 16331)

¹⁰⁸ Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 21. března 1930, sp. zn. Rv I 1148/29, (Vážný 9756)

¹⁰⁹ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. I*, § 1-459. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 67 – 68.

¹¹⁰ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. In WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář. 1.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 311 (čl. 11 Listiny).

¹¹¹ SOUKUP, Martin. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině. 2. díl. 2. rozšířené vydání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 1048 (čl. 11 Listiny).

Obecně je lze definovat právní teorií jako jednání, které je neslučitelné s morálním míněním dané společnosti. Může zde být řazena např. čestnost, poctivost, tolerance, úcta a další. Pokud je shledáno, že došlo k objektivnímu porušení dobrých mravů, soud je povinen odepřít ochranu takovému jednání. Přesto ale právo jako takové nadále existuje. Jelikož neměl OBZ žádné výslovné vyjádření pro zákaz zneužití práva, soudní judikatura vyložila zásadu zneužití práva jako rozpor s dobrými mravy.¹¹² Tímto způsobem odepírala ochranu jednáním, která spočívala v tzv. šikanózním jednání. Tedy jednáním, která úmyslně směřovala k poškození zájmu jiných.¹¹³

Obecně dle rozhodovací praxe platilo, že § 3 OBZ se užil pouze v takových případech, kdy to s ohledem na dané skutkové okolnosti bylo potřeba pro zmírnění dopadů hmotného práva. Lze tedy říci, že § 3 OBZ představoval ve své podobě zakotvením dobrých mravů korektiv pro zmírnění tvrdosti zákona.¹¹⁴ Dále šlo v rámci soudní judikatury vysledovat již ustálenou rozhodovací praxi, která se váže na výklad institutu zákazu zneužití práva. Soudy tento pojem vykládaly tak, že se jedná o takový výkon práva, jehož hlavním nebo nejméně převažujícím účelem není účel předpokládaný právní normou, ale jeho účelem bylo úmyslně poškodit druhou stranu na jejich právech, a tím jí způsobit újmu. Takové jednání označovaly za šikanu, kladly tedy rovnítko mezi zneužití práva a šikanu. Dále pokládaly šikanózní jednání vždy v rozporu s dobrými mravy, dobré mravy tak tvořily zastřešující pojem. Bylo-li takové jednání soudem zjištěno, soud byl povinen odepřít právní ochranu.¹¹⁵ Jisté drobné odchýlení bylo možno

¹¹² Nejvyšší soud v rozhodovací praxi zneužití práva definoval v rozsudku ze dne 28. června 2000, sp. zn. 21 Cdo 992/99: „Výkon práva, jak již bylo uvedeno, postrádá protiprávnost, děje-li se v souladu s právem. Objektivní právo předpokládá, že výkon práva směřuje k uskutečnění cíle sledovaného právní normou. Jestliže však jednatel sice koná v mezích svého práva, ale prostřednictvím realizace chování jinak právem dovoleného sleduje poškození druhého účastníka právního vztahu, jedná se sice o výkon práva, ale o výkon práva závadný, kdy jednání a jeho výsledek se snad zcela shodují s výsledkem, který mělo právo na zřeteli, ale kdy jednání bylo učiněno nikoliv za účelem dosažení výsledků, k jejichž docílení byla jednatelovi propůjčena ochrana, nýbrž aby bylo dosaženo výsledků jiných, které jsou jinak považovány za nevídaný vedlejší následek tohoto jednání. Takový výkon práva, i když je se zákonem formálně v souladu, je ve skutečnosti výkonem práva jen zdánlivým; účelem zde není vykonat právo, ale poškodit jiného, neboť jednatel v rozporu s ustálenými dobrými mravy je přímo veden úmyslem způsobit jinému účastníku újmu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou zůstává pro něho vedlejší a je z hlediska jednatelova bez významu. Toto zneužití výkonu subjektivního práva (označované rovněž jako šikana), kdy je výkon práva ve skutečnosti toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka pracovněprávních vztahů, ustanovení § 7 odst. 2 zák. práce nepřipouští.“

Ústavní soud v rozhodovací praxi zneužití práva definoval v nálezu ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. IV. ÚS 457/10: „V obecné rovině se za zneužití práva považuje situace, kdy někdo vykonává své subjektivní právo k neodůvodněné újmě někoho jiného nebo společnosti. Závěr, že určité chování je zároveň dovolené i nedovolené nemůže obstát, takže uznání nedovolenosti zneužití práva vyžaduje odstranění zmíněného paradoxu. Jedná se však o paradox jen zdánlivý. Ze zásady *lex specialis derogat generali* v tomto případě vyplyvá, že zákaz zneužití práva je silnější než dovolení dané právem. Jestliže právní norma určité chování dovoluje a jiná je za předpokladu, že je ho ve výše uvedeném smyslu zneužíváno, zakazuje, je takovéto chování ve skutečnosti nikoli výkonem práva, ale protiprávním úkonem, čímž pojem zneužití práva přestává být paradoxní (srov. Knapp, V. Teorie práva. Praha : C. H. Beck, 1995, s. 184-185). Výkonu práva, který je jeho zneužitím, tak soudy nemohou poskytnout ochranu, neboť by to bylo v rozporu nejen s § 3 občanského zákoníku, ale především s čl. 36 Listiny. Zákaz zneužití práva je uznáván jako jeden ze základních principů fungování práva a plyne z ústavně zakotveného pojmu právního státu (srov. preambuli Ústavy).“

¹¹³ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. I*, § 1-459. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 68 - 69.

¹¹⁴ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. června 2012, sp. zn. 30 Cdo 345/2012

¹¹⁵ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. září 2004, sp. zn. 22 Cdo 1567/2004; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2002, sp. zn. 21 Cdo 895/2001; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. června 2006, sp. zn. 22 Cdo 2808/2005; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2002, sp. zn. 22 Cdo 2576/2000; usnesení Nejvyššího

vysledovat v rámci usnesení Nejvyššího soudu, který shledal, že výkon práva nesměl dle § 3 OBZ zasahovat do práv a povinností jiných nepřiměřeně a bez právního důvodu. Jinak se bude jednat o zneužití práva a takové jednání bude postiženo.¹¹⁶

V poslední řadě OZ upravuje otázku šikany v § 8 OZ, ten již nešel cestou jako OBZ, kdy by neupravil výslovně institut zákazu zneužití práva. Do § 8 OZ výslovně stanovil, že zjevné zneužití práva nemá právní ochrany. Důvodem pro samostatné ustanovení bylo nepochopení samotného institutu zneužití práva v OBZ a soudní judikatuře. Judikatura vykládala zneužití práva jako rozpor s dobrými mravy a také shledávala stejný obsahový význam mezi zneužitím práva a šikanou. Ačkoli se o stejné pojmy nejedná, protože šikana je speciálním zneužitím práva. Inspirací pro § 8 OZ byl švýcarský občanský zákoník, který zneužití práva definuje stejně. Úprava se jeví jako vhodnější zejména proto, že nedojde k zúžení institutu zneužití práva, jak tomu bylo v rámci OBZ v případě šikany, prokázání úmyslu poškodit jiného a dovozování zneužití práva pro rozpor s dobrými mravy.¹¹⁷

Obecně platí, že svoboda člověka je tak neomezená, dokud se nestrétne se svobodou druhého člověka. V té části, kde se střetávají, dochází k vzájemnému omezení. Toto pravidlo lze vztáhnout i pro výkon práv druhých, kdy mohou vykonávat práva v té míře, dokud nezasahují protiprávně do práv druhých, čili jednají protiprávně. Mezi protiprávní jednání lze řadit i zneužití práva.¹¹⁸

Institut zákazu zneužití práva má v rámci OZ působit jako obrana proti výkonu takových subjektivních práv, které jsou sice formálně v pořádku, ale jsou stíženy určitým typem nepřipustnosti (závadnosti). Je to vyvážení principu poctivosti upraveném v § 6 OZ. Má být postihován takový typ jednání, který směřuje proti účelu daného právní normou. Je irelevantní, zda o tom jednající subjekt ví nebo neví. Bude tedy vždy záviset na posouzení konkrétních okolností a vyhodnocení účelu sledovaného právní normou. K rozporům s účelovým určením se řadí i nepoměr v zájmech povinného a oprávněného, výkon práva bez jakéhokoliv zájmu na něm a další případy. Jedná se o pouhý demonstrativní výčet, který má být rozšiřován dle jednotlivých případů. Posuzování se má řídit i § 6 OZ a principem poctivosti. Zjišťuje se, je-li dané jednání mezi subjekty poctivé, či zda došlo k zneužití práva jednou stranou.¹¹⁹

soudu ze dne 7. května 2013, sp. zn. 28 Cdo 2230/2012; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. června 2011, sp. zn. 28 Cdo 3100/2008; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2010, sp. zn. 25 Cdo 2336/2008

¹¹⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2013, sp. zn. 26 Cdo 1426/2012

¹¹⁷ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 87 – 88.

¹¹⁸ PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek I, (§ 1 až 654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 42 (§ 8 OZ).

¹¹⁹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 90 – 91.

Důležité je si všimnout úvodního slova, kterým začíná § 8 OZ. Jedná se o slovo zjevné. Z výkladu tohoto ustanovení lze usuzovat, že má dojít pouze k postihu takových zneužití práva, kdy lze říci, že bylo plně po procesní stránce prokázáno zneužití práva. Takový výklad ale není správný. Normy hmotného práva nemohou jako svou podmínku stanovovat skutečnosti, které spadají do norem procesních. Nelze, aby § 8 OZ stanovil, že bude odepřena ochrana takovému zneužití práva, u kterého došlo k jejímu plnému procesnímu dokázání. Otázky unesení břemene tvrzení a důkazní jsou otázkami upravenými OSŘ. Jako druhý možný výklad se jeví, že zjevnost směřuje na případy týkající se pochybnosti, zda k zneužití skutečně došlo, či nikoliv. Pokud existují pochybnosti, máme se přiklonit k názoru, že ke zneužití práva nedošlo.¹²⁰

Co se týče aplikace institutu zákazu zneužití práva, OZ takovým jednáním nepřiznává žádnou platnost, jedná se tedy o nicotné právní jednání. Soud je tedy povinen takovému právu odepřít právní ochrany.¹²¹

Judikatura, která by se týkala § 8 OZ, doposud nebyla vytvořena. To není s ohledem na krátkou účinnost OZ nijak překvapující a musíme se počkat, jaké stanovisko soudy k výkladu šikany zaujmou.

¹²⁰ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 91.

¹²¹ Tamtéž, s. 91 – 92.

4.3 Šikanózní insolvenční návrh

Legální definici šikanózního insolvenčního návrhu IZ neobsahuje. Z předešlé kapitoly vyplývá, že to je návrh, který je podáván s úmyslem poškodit jiného.

Do podvědomí se dostal díky jeho používání v médiích, které toto slovní spojení užívají ve významu úmyslného poškození druhého vyvoláním účinků při zahájení insolvenčního řízení.¹²² Nejvyšší soud i Ústavní soud použili toto slovní spojení, aniž by pojem blíže objasnili.¹²³

Pod pojem insolvenční šikany je řazeno podávání takových návrhů, které jako rozlišující kritérium, zda se jedná, nebo nejedná o šikanu, posuzují úmysl navrhovatele. Pokud navrhovatel podává návrh veden úmyslem poškodit dlužníka a ví o tom, že dlužník nesplňuje podmínky pro rozhodnutí o úpadku, jednoznačně se jedná o šikanu a je možno tento návrh zařadit do kategorie šikanózních. Na straně druhé, když navrhovatel je v důvodné představě ohledně splnění podmínek pro úpadek, ač tomu tak není, nemůžeme tento návrh zhodnotit jako šikanózní, protože zde chybí onen úmysl.¹²⁴

Dále lze rozebrat ještě různé důvody vedoucí k podávání takových návrhů. Lze říci, že šikanózní návrh musí být veden z určitých důvodů, aby jej bylo možno za takový považovat. Kromě úmyslu navrhovatele je jedním ze znaků, že případný dlužník (úpadce) nesplňuje podmínky IZ pro rozhodnutí o úpadku. Dalším vymezujícím znakem ze strany věřitele, který podává návrh, je sledování účelu spočívajícího v pouhém poškození dlužníka na jeho právech pomocí IZ, a to pro různorodé důvody. Stejně tak je dalším znakem zneužití důsledků podaného návrhu vyvolaných IZ. Obecně lze v souhrnu říci, že šikanózní návrhy jsou negativním jevem. Narušují hlavní účel insolvenčního řízení, kterým je uspořádat poměry v majetkové sféře dlužníka v úpadku.¹²⁵

V rámci podání šikanózního insolvenčního návrhu lze vysledovat rozpor s účelem dané normy, a tím pádem závadnost tohoto návrhu při porušení zásad vyjádřených v § 2 písm. j) a § 5 písm. a) IZ.

¹²² viz. DŘEVÍNEK, Karel. *Šikanózním návrhům nelze zcela zabránit* [online]. ihned.cz, 2. března 2015 [cit. 5. března 2015]. Dostupné na <<http://archiv.ihned.cz/c1-63617000-insolvence-ocima-odborniku-a-firem>>; dále viz. HORÁČEK, Filip. *Bohemia Energy je v insolvenčním řízení. Jde o šikanu, tvrdí obchodník* [online]. iDnes.cz, 30. září 2014 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <http://ekonomika.idnes.cz/bohemia-energy-je-v-insolvencnim-rizeni-f0p-/ekonomika.aspx?c=A140930_105044_ekonomika_fih#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=top6>, atd.

¹²³ srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. 29 NSČR 40/2009; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2012, sp. zn. 29 NSČR 46/2011; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2014, sp. zn. 29 Cdo 4150/2013; usnesení Ústavního soudu ze dne 11. září 2013, sp. zn. I. ÚS 2648/13-1; usnesení Ústavního soudu ze dne 8. října 2012, sp. zn. IV. ÚS 1678/12-1

¹²⁴ JURENA, Jakub. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. In: COFOLA 2010: theConferenceProceedings. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [cit. 17. října 2013]. Dostupné na <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/zneuzeni/Jurena_Jakub_1637.pdf>.

¹²⁵ SEDLÁČEK, Dušan, BARABÁŠ, Ivan. *Šikanózní insolvenční návrhy* [online]. Unie podnikových právníků ČR, 8. prosince 2010 [cit. 17. října 2013]. Dostupné na <<http://www.uppcr.cz/data/text/000046/material-ze-seminare-sikanozni-insolvencni-navrh.pdf>>.

V rámci § 2 IZ je zakotven společný zájem věřitelů, který je zájmem nadřazeným v rámci insolvenčního řízení jako řízení kolektivního, kdy mají být upřednostněny zájmy všech věřitelů, a nikoliv pouze individuální zájem jednoho z nich.¹²⁶ Stejně tak v rámci § 5 IZ je zakotvena zásada, že nesmí dojít k nedovolenému zvýhodnění nebo poškození jiného účastníka. To je zásada, která vyplývá ze zásady rovnosti dané již ústavními zákony a stejně tak je i upravena v OSŘ. Zásada směřuje ve spojení s OSŘ k zabránění podávání návrhů, které jsou pouhým zneužitím práva, což by mělo za následek zásah do práv účastníků insolvenčního řízení.¹²⁷

Z tohoto lze vysledovat, že v rámci IZ má být rozhodujícím kritériem úmysl navrhovatele, který má být shledán z objektivních okolností. Navrhovatel podává insolvenční návrh ne pro účel předvídaný zákonem, ale pro účel odlišný dle § 2 a 5 IZ. Ač koná v rámci právem dovoleného jednání, tak je jeho jednání stíženo závadností, která spočívá v sledování jiného než zákonem předvídaného účelu. Navrhovatel se snaží pouze zneužít důsledků návrhu dle IZ, zvýhodnění v rámci hospodářské soutěže, poškození dlužníka na jeho právech a v rámci jeho hospodářské činnosti. U všeho se musí najít jak úmysl navrhovatele, tak ona závadnost daná rozporem s účelem daným zákonem, která se přičí dobrým mravům. Soud by měl vždy uvážit, zda se nejedná o šikanózní insolvenční návrh. Pokud by se o takový návrh jednalo, je soud povinen takovému jednání odeprít právní ochrany, aplikovat jeden z možných institutů IZ a takovým návrhem se dále nezabývat. Stejně tak jako vyvodit právní důsledky pro navrhovatele.

¹²⁶ BUDÍN, Petr. In KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 8 (§ 5 IZ).

¹²⁷ TARANDA, Petr. In HASOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 37 – 38 (§ 5 IZ).

5 Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům

5.1 Předběžné opatření

Otázka předběžného opatření s ohledem na prvek subsidiarity je upravena již v OSŘ. Základním smyslem úpravy předběžného opatření je ochránit práva a povinnosti účastníků řízení, a to buď ještě před samotným zahájením řízení, nebo je ochránit v době od zahájení řízení do jeho ukončení. Vždy se ale jedná o prvek prozatímní, kdy není rozhodnuto v merituu věci.¹²⁸ Předběžné opatření směřuje na situace, které buď nedovolí způsobení újmy, nebo jí na dobu rozhodnutí omezí.¹²⁹

Institut předběžného opatření je upraven v § 82 IZ. Při tvorbě IZ a při úvahách, jak zabránit podávání šikanózních insolvenčních návrhů, bylo prvotní myšlenkou jít skrze úpravu náhrady škody dle § 147 IZ.¹³⁰ To se ale v insolvenční praxi ukázalo jako velmi chybná úvaha. Předběžné opatření se naproti tomu pro jeho výhody ukázalo jako efektivní možnost zabránění následků vzniklých podáním návrhu. Předběžné opatření skýtá výhody v té podobě, že účinky v něm obsažené se vyvolají téměř okamžitě, tedy přesněji zveřejněním v insolvenčním rejstříku. Není rozhodnuto o případném úpadku dlužníka, pouze se dočasně upraví jeho právní poměry a to může vyvolat klid mezi všemi dotčenými subjekty. Nedojde k narušení zásad insolvenčního řízení ani k narušení zájmů případných věřitelů.¹³¹

Předběžné opatření, jak je stanoveno v § 82 odst. 1 IZ, může insolvenční soud nařídit i bez návrhu, což je jeden z rozdílů oproti úpravě předběžného opatření v OSŘ. S tím souvisí i otázka složení jistoty, která je dle § 75b odst. 1 OSŘ stanovena buď na částku 10.000,- Kč, nebo na 50.000,- Kč, jedná-li se o věci vyplývající z podnikatelské činnosti. Od složení jistoty je ze zákona osvobozen dlužník a navrhovatel v případech, kdy lze předběžné opatření uložit jen na návrh (případy dané § 82 odst. 3, 82 odst. 4 a § 100 IZ). V soudní praxi není ustálený názor na to, zda se má skládat částka 10.000,- Kč, nebo 50.000,- Kč. Spíše se lze klonit k tomu, že se má skládat částka 10.000,- Kč s odůvodněním, že se jedná o věci spadající mezi nepodnikatelské subjekty.¹³²

¹²⁸ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I, § 1-200* za. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 419.

¹²⁹ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. června 1995, sp. zn. 3 Cmo 1592/94

¹³⁰ srov. důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb.: „*Druhá koncepce, ze které vychází osnova, je založena na přesvědčení, že rizika spojená s neprodleným zveřejněním informace o zahájení insolvenčního řízení na základě insolvenčního návrhu věřitele, jsou vyvážena jednak postihy, s nimiž osnova pro věřitele, kteří podáním insolvenčního návrhu sledují nepoctivé cíle, počítá (§ 147)*“

¹³¹ TOMAIER, Jan, HANUILAK, Matúš. *Předběžné opatření jako nástroj obrany dlužníka před šikanózním insolvenčním návrhem* [online]. epravo.cz, 7. července 2011 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/predbezne-opatreni-jako-nastroj-obrany-dluznika-pred-sikanoznim-insolvencim-navrhem-74672.html>>.

¹³² MORAVEC, Tomáš. In HASOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 264 (§ 82 IZ).

S názorem, který dovozuje, že se má skládat pouze částka 10.000,- Kč nelze souhlasit. Mělo by dojít k rozlišování toho, v jakém postavení se dlužník a dotčení věřitelé nacházejí. Ve většině případů zde bude vystupovat dlužník jako osoba podnikající, tedy jako osoba splňující kritéria § 420 OZ. Vůči němu budou stát věřitelé, kteří taktéž vystupují jako osoby podnikající. Je tedy nedůvodné trvat v takových případech na částce 10.000,- Kč. Lze dospět k názoru, že by se v takových případech měla skládat částka vyšší, tedy 50.000,- Kč.¹³³

Pokud dojde k vydání předběžného opatření, je takové opatření vykonatelné v souladu se zněním § 89 odst. 1 IZ okamžikem jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Účinky předběžného opatření by mohly být omezeny trváním za subsidiárního užití § 77 OSŘ a tam uvedených okolností, tyto skutečnosti pod písm. a) – c) v insolvenčním řízení nejsou aplikovatelné. Dalším okamžikem účinků dle úpravy v IZ je trvání do doby rozhodnutí dle § 142 IZ, tedy do doby odmítnutí, zastavení a zamítnutí návrhu soudem. Jinak předběžné opatření trvá i po rozhodnutí o úpadku dle § 140 IZ.¹³⁴ Pokud dojde k právnímu jednání, které je v rozporu s tím, co bylo nařízeno předběžným opatřením, stíhá takové jednání absolutní neplatnost s účinky ex tunc.¹³⁵ Soud má také povinnost usnesení, ve kterém ukládá předběžné opatření řádně odůvodnit. S ohledem na subsidiární užití § 169 odst. 2 OSŘ se pro zásady, na kterých insolvenční řízení spočívá, zejména vyplývající z § 5 písm. a) IZ, dané ustanovení OSŘ nepoužije. Soud se tedy musí vypořádat s důvody, pro které předběžné opatření nařídil, a přesvědčivě je i předložit.¹³⁶

Důležitější je znění § 82 odst. 2 písm. b) IZ, které soudu za splnění tam daných podmínek umožňuje omezit některé účinky vyvolané návrhem a tím čelit proti šikanózním insolvenčním návrhům ze strany dlužníka. Stejně tak je důležité znění § 82 odst. 2 písm. c) IZ ve spojení s § 82 odst. 4 IZ, které se zaměřuje na případy šikanózních insolvenčních návrhů podaných věřitelem.¹³⁷

Soud musí i zde před samotným vydáním předběžného opatření zvážit, zda jeho vydáním nevznikne nepoměrně větší újma na straně dotčených účastníků oproti tomu, v jehož prospěch je předběžné opatření vydáno.¹³⁸

Dle § 82 odst. 2 písm. b) IZ musí být splněna jednak podmínka existence důvodu zvláštního zřetele hodného, a kumulativně k této podmínce i to, aby takové opatření nebylo v rozporu se společným zájmem věřitelů. První podmínku důvodu zvláštního zřetele hodného lze jednoduše vyjádřit jako důvody, kdy je dlužník veden při podání návrhu úmyslem vyhnout se

¹³³ viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. června 2012, sp. zn. 3 VSOL 444/2012-B-34

¹³⁴ KUBIZŇAK, Jan. Předběžné opatření dle § 82 odst. 2 písm. b) InsZ. *Obchodněprávní revue*, 2014, č 7-8, s. 199.

¹³⁵ rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 23. dubna 2011, sp. zn. KSBR 39 INS 10758/2010-C1-15

¹³⁶ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. února 2010, sp. zn. 3 VSPH 17/2010-B

¹³⁷ MORAVEC, Tomáš. In HASOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 264 - 265 (§ 82 IZ).

¹³⁸ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. září 1966, sp. zn. 5 Cz 77/66

provedení exekuce. Dlužník se snaží pro aplikaci účinků IZ na jeho osobu, a tím k oddálení exekučního vymožení jeho aktiv. Druhá podmínka, aby opatření nebylo v rozporu se společným zájmem věřitelů (§ 2 písm. j) IZ), má vést k tomu, že mají být upřednostněny a porovnávány výhody, které vzniknou všem věřitelům v souhrnu, nikoliv jejich individuální preference. To ve výsledku vede k podpoře insolvenčního řízení jako řízení kolektivního. Jako společný zájem je bráno nejvýhodnější uspokojení všech pohledávek věřitelů a vyřešení úpadku dlužníka. V rozporu s tímto zájmem není například prodej nemovité věci postupem dle exekučního řádu.¹³⁹

Podle § 82 odst. 2 písm. c) IZ ve spojení s § 82 odst. 4 IZ je dlužník oprávněn navrhnout vydání předběžného opatření, kdy bude navrhovatelí uložena povinnost ke složení jistoty pro úhradu vzniku škody nebo jiné újmy. Opatření lze uložit pouze na základě návrhu dlužníka, který je podán při prvním úkonu v daném insolvenčním řízení, tedy při vyjádření k insolvenčnímu návrhu. Dlužník musí v podání tvrdit a prokázat, že mu hrozí vznik škody či újmy. Na straně druhé nesmí být očividné, že u dlužníka skutečně dojde k rozhodnutí o úpadku.¹⁴⁰

Předběžné opatření tedy skýtá možnost obrany jak proti šikanózním insolvenčním návrhům podaných ze strany dlužníka, tak i ze strany věřitele. Co se týče návrhů ze strany dlužníka, lze velmi účinně za splnění dvou základních podmínek vyloučit zákaz provedení exekuce. Dlužník se tedy nijak nevyhne účinkům daného exekučního řízení a je povinen konkrétní způsob provedení strpět. Na straně druhé, tedy z pohledu věřitelů, zde je již otázka obrany zúžena na pouhou povinnost složit jistotu k zajištění náhrady škody či újmy. Dlužník ale musí rychle reagovat a hned při prvním podání žádat o vydání takového opatření, stejně tak musí být připraven po stránce procesní a své podání doložit důkazy, které skutečně prokáží vznik namítané škody na straně dlužníka. To je pro něj velmi zatěžující a staví jej to do obtížné situace v rovině důkazní.

Stejně tak v rámci předběžného opatření chybí možnost směřovat omezení nad rámec daný § 111 IZ, kdy by dlužník musel osvědčit, že se u něj skutečně o žádný úpadek jednat nemůže, omezení jej zbytečně ekonomicky poškozují a není nutné na tomto omezení ve stanoveném limitu trvat.

¹³⁹ KUBIZŇAK, Jan. Předběžné opatření dle § 82 odst. 2 písm. b) InsZ. *Obchodněprávní revue*, 2014, č 7-8, s. 199.

¹⁴⁰ MORAVEC, Tomáš. In HASOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 266 (§ 82 IZ).

5.2 Odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost

Ustanovení odmítnutí návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost dle § 128a IZ bylo vloženo novelou na základě zkušeností s podáváním insolvenčních návrhů a snahou o poškození dlužníků, zásahu do jejich osobnosti,¹⁴¹ stejně tak pro dotčení jejich postavení v rámci hospodářské soutěže.¹⁴²

Předmětné ustanovení směřuje na případy, kdy se jedná o návrh, který lze projednat. Návrh nevykazuje známky vad vedoucích k odmítnutí, soud poté v rámci 7 denní pořádkové lhůty může aplikovat odmítnutí návrhu pro jeho zjevnou bezdůvodnost.¹⁴³

Soud přezkoumá podaný návrh v rámci v něm uvedených tvrzení a připojených příloh. K aplikaci § 128a IZ přistoupí pouze v případech, kdy pro soud skutečnosti zjevně vyplývají právě z podaného návrhu. Soud k tomuto institutu přistoupí například tehdy, aby zabránil naplnění úmyslu navrhovatele, který je jiný než IZ předpokládá, nebo navrhovatel uvádí pohledávky za dlužníkem, které ve skutečnosti nejsou reálné.¹⁴⁴

Soud tedy v prvé řadě musí vyhodnotit, jaké návrhy lze hodnotit tak, že splňují kritérium zjevné bezdůvodnosti. Uvedenou podmínku lze vyložit odděleně. Pojem zjevnosti má mířit na takové návrhy, ze kterých je bezesporu a na první pohled soudu patrné, že jsou bezdůvodné. Pojem bezdůvodnosti pak směřuje na obsahovou stránku návrhu a jeho možnost pro vydání rozhodnutí o úpadku. Mají se odmítnout takové návrhy, kterým v rozhodnutí brání překážka a § 128a odst. 2, 3 IZ uvádí možné případy. Jedná se o výčet demonstrativní. Soud jej může v rámci odůvodnění rozšířit o jiné případy bezdůvodných návrhů.¹⁴⁵

Nejdůležitější je případ uvedený pod písm. c). Ten říká, že soud odmítne návrh, který zjevně sleduje zneužití práva vůči dlužníkovi. Soudům není dána žádná další zákonná opora, z čeho mají usuzovat na ono zneužití práv na vrub dlužníka. Pro výklad může soud využít jednak zásadu vyjádřenou v § 5 písm. a) IZ, stejně tak i znění § 2 OSŘ. Nesmí se opomenout i několik rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR.¹⁴⁶

¹⁴¹ MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 219.

¹⁴² ŠVĚDA, Martin, HODÁČOVÁ, Helena. *Přichází konec možnosti šikany v insolvenčním řízení* [online]? epravo.cz, 23. srpna 2012 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/prichazi-konec-moznosti-sikany-v-insolvennim-rizeni-84832.html>>.

¹⁴³ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 307.

¹⁴⁴ MORAVEC, Tomáš. In HASOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 388 – 389 (§ 128a).

¹⁴⁵ RICHTER, Ondřej. *K odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost* [online]. epravo.cz, 14. března 2013 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-odmitnuti-insolvenčního-navrhu-pro-zjevnou-bezdůvodnost-89959.html>>.

¹⁴⁶ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 308 – 309.

Ustanovení § 128a IZ musí směřovat na případy, ze kterých již jen při pouhém přečtení insolvenčního návrhu je soudu jasné, že navrhovatelem je skutečně sledováno pouhé zneužití práva. Pokud však v rámci podání vznikne spor mezi věřitelem a dlužníkem, soud se k aplikaci odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost uchýlit nemůže. Může využít zamítnutí návrhu dle § 143 IZ.¹⁴⁷ K odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost lze přistoupit i v případech tzv. rozdělení pohledávky. Věřitel disponuje pohledávkou, kterou následně rozdělí na další jinou osobu, aby splnil kritéria daného § 3 odst. 1 písm. a) IZ. Poté vůči dlužníkovi podává insolvenční návrh. Soud po zjištění, že došlo k takovému rozdělení ve lhůtě kratší, než stanovuje § 143 odst. 2 IZ, návrh pro bezdůvodnost odmítne.¹⁴⁸

Spolu s možností odmítnutí návrhu má soud stanovenou možnost uložit navrhovateli i pokutu ve výši 50.000,- Kč. Důvodem pro zavedení i této možnosti je rozšíření okolností vůči případným navrhovatelům. Navrhovatelé mají být odrazeni od podání těchto typů návrhů. K uložení pokuty má docházet pouze v jasných případech, co se týče úmyslu navrhovatele. Z návrhu musí být zjevné, že navrhovatel se snažil pouze zneužít svého práva a nebyl veden snahou o řešení majetkové situace dlužníka. Pořádková pokuta má být vykládána velmi restriktivně. Nemá se zaměřovat na případy, které se týkají pouhého rozdílného právního hodnocení ze strany soudu a navrhovatele.¹⁴⁹

¹⁴⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2013, sp. zn. 29 NSČR 116/2013

¹⁴⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 29 NSČR 52/2011

¹⁴⁹ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 309.

5.3 Zamítnutí insolvenčního návrhu (§ 143 IZ)

Jako prostředek obrany lze zařadit znění § 143 IZ, a to z důvodu, že se daný insolvenční návrh zamítne, a dojde k zániku vzniklých účinků.

V § 143 IZ nalezneme 4 možné důvody, pro které lze insolvenční návrh zamítnout. V odstavci 1 důvod pro zamítnutí směřuje v hlavní míře proti subjektům, které jsou vyjmenovány v § 6 IZ. V § 6 IZ nalezneme subjekty, které jsou přímo ex lege z dosahu IZ vyjmuti a IZ se na ně nevztahuje. Jako příklad subjektů, které jsou vyjmuty z působnosti IZ, může sloužit například územní samosprávný celek nebo Česká národní banka.¹⁵⁰ To je jedna z možností, ale pro aplikaci tohoto odstavce spíše okrajová. Jeho hlavní přínos spočívá v tom, že jej soud aplikuje, pokud zjistí, že nedošlo k naplnění všech uvedených podmínek daných § 3 IZ. To znamená, že není splněna podmínka například osvědčení aktivní legitimity. Není osvědčena podmínka existence splatných podmínek nebo dlužníkovy neschopnost dále plnit své dluhy. Důležité je, že soud o tomto rozhoduje v okamžiku rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Skutečnosti, které je nutno osvědčit pro existenci úpadku, tak nejsou hodnoceny zpětně ke dni podání návrhu. Stejně tak soud zamítne návrh, když zjistí, že by musel provést celé nalézací řízení pro spornost pohledávky.¹⁵¹

Dlužník má možnost zabránit rozhodnutí o úpadku a brzkému skončení insolvenčního řízení i cestou, pokud v rámci svého vyjádření k podanému insolvenčnímu návrhu a v rámci dalších procesních podání bude věcně argumentovat proti tvrzeným skutečnostem navrhovatele o existenci úpadku. Svá tvrzení může podpořit i doložením mimoprávních argumentů v té podobě, jak jsou přiblíženy v kapitole 6.1 této práce. Zareaguje-li dlužník rychle a ví, že se jedná o šikanózní insolvenční návrh ze strany věřitele, nemělo by být prokázání neexistence úpadku pro dlužníka nijak složité.

Dlužník může ve svém vyjádření přistoupit i ke zpochybnění závěrů, které vyplývají z tvrzených skutečností věřitele a k tomu přiložených listin ve formě příloh, jak je obligatorně stanoveno § 105 IZ pro věřitelský insolvenční návrh. Pokud tvrzení uvedené v návrhu nekorespondují s obsahem přiložených listin, soud přistoupí k zamítnutí návrhu.¹⁵²

V rámci procesní obrany proti šikanózním insolvenčním návrhům se jako vhodný jeví odstavec 2. Směřuje na případy, kdy je návrh podáván ze strany věřitele a v rámci podaného návrhu nedošlo k osvědčení jak povinnosti věřitele tvrdit a doložit, že má vůči dlužníkovi

¹⁵⁰ ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon: (zákon č. 182-2006 Sb., ve znění zákona č. 312-2006 Sb., č. 108-2007 Sb., č. 296-2007 Sb. a č. 362-2007 Sb.): poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346-2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2008. s. 240.

¹⁵¹ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 355 – 356.

¹⁵² PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon s judikaturou*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 183.

pohledávku, která je splatná. Tak toho, že věřitel v rámci svého návrhu vystupuje sám, není zde alespoň jeden další věřitel a není naplněna podmínka mnohosti. Po tomto zjištění soud návrh zamítá.¹⁵³

Další možností pro dlužníka je poukázat na to, že věřitel vůči němu jako jediný disponuje splatnou pohledávkou. Není tedy naplněn jeden ze základních znaků daných § 3 odst. 1 písm. a), b) IZ a soud návrh zamítne. Na zabránění zneužívání v podobě, kdy insolvenční navrhovatel v postavení věřitele převedl svou pohledávku na jiný subjekt, a toho pak uvedl jako dalšího věřitele, myslí 2. věta tohoto odstavce a zakazuje brát takové věřitele v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo ve stejné době po zahájení insolvenčního řízení.¹⁵⁴

V rámci zastavení soud nesmí opomenout na znění § 2 OSŘ., které pamatuje na případy týkající se zneužití práva. V ojedinělých případech je možno s ohledem na pouhé zneužití daného institutu odeprít právní ochranu a podaný návrh zamítnout. Sledovaným cílem navrhovatele není výkon práva skrze danou právní normu, pouze její zneužití, které je pro navrhovatele výhodné.¹⁵⁵ Soud má zamítnout jak pouhé zneužití práva, tak i tzv. šikanu, což je jednání vedené s úmyslem poškodit druhou stranu.¹⁵⁶

¹⁵³ ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon: (zákon č. 182-2006 Sb., ve znění zákona č. 312-2006 Sb., č. 108-2007 Sb., č. 296-2007 Sb. a č. 362-2007 Sb.): poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346-2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2008. s. 241.

¹⁵⁴ PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon s judikaturou*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 183.

¹⁵⁵ srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2012, sp. zn. 32 Cdo 2650/2012; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2012, sp. zn. 32 Cdo 981/2012

¹⁵⁶ náleží Ústavního soudu ze dne 25. července 2012, sp. zn. I. ÚS 988/12-2

5.4 Náhrada škody

Náhrada škody v IZ je samostatnou úpravou naproti úpravě obecné a vymezuje některé podmínky odlišně, jako např. určení lhůt, vznik odpovědnosti.¹⁵⁷

Základním předpokladem pro možnost uplatnění náhrady škody je, že insolvenční návrh byl odmítnut, zamítnut, nebo došlo k zastavení řízení. Důsledkem však bylo to, že dotčené osobě vznikla tímto řízením škoda nebo jiná újma. Aktivní legitimace k žalobě je v rukou dlužníka, ale i jiných osob, kterým škoda nebo újma vznikla. IZ stanovuje 6 měsíční prekluzivní lhůtu k podání této žaloby. Pokud dojde k zmeškání stanovené lhůty, právo zaniká a nelze se již náhrady škody domoci. Lhůta se počítá pro dlužníka ode dne doručení rozhodnutí, a pro ostatní osoby ode dne uveřejnění v insolvenčním rejstříku. Osobou pasivně legitimovanou, je ten, kdo podal insolvenční návrh. Institut náhrady škody se neřadí mezi tzv. incidenční spory.¹⁵⁸ Proto pokud osoba navrhovatele neuhradí dobrovolně vzniklou škodu či újmu, následuje podání žaloby. Vzniklý spor je řešen v rámci soudního civilního řízení u okresního soudu¹⁵⁹ dle bydliště insolvenčního navrhovatele.¹⁶⁰

Obecně je náhrada škody dle § 147 odst. 1 IZ koncipována jako tzv. odpovědnost za zavinění.¹⁶¹ Odstavec 1 se věnuje odmítnutí návrhu a zastavení řízení a odstavec 2 se týká zamítnutí podaného návrhu. U obou musí dojít k naplnění základních skutečností, aby bylo možnou vzniklou škodu nebo újmu nahradit. V prvé řadě musí být splněna podmínka, že dané řízení bylo zastaveno nebo byl návrh odmítnut, to vše zaviněním navrhovatele. Zavinění je vyžadováno alespoň ve formě nedbalosti nevědomé, a toto zavinění prokazuje v rámci podané žaloby dlužník nebo jiná osoba, které škoda či újma vznikla. Je zde ale zároveň stanovena vyvratitelná domněnka, že pokud existují pochybnosti, leží zavinění na navrhovateli. Případné vyvrácení této skutečnosti je pak na navrhovateli. Pro odstavec 2 není otázka zavinění navrhovatele ve vztahu k zamítnutí návrhu již relevantní. Odpovědnost je tedy na rozdíl od odstavce 1 konstruována jako objektivní, včetně uvedení liberačních důvodů. Ty spočívají v tom, že dlužník své dluhy uhradil, dlužník a věřitel se dohodli a dluhy byly uhrazeny jiným způsobem, úpadek dlužníka vznikl z důvodu protiprávního jednání třetí osoby a dlužník jednal v dobré víře.¹⁶²

¹⁵⁷ POHL, Tomáš. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 7-8, s. 33

¹⁵⁸ HASOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 85 – 86.

¹⁵⁹ např.: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2014, sp. zn. 20 Cdo 4150/2013, kdy v I. stupni rozhodoval Okresní soud v Trutnově; dále např. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. června 2012, sp. zn. 57 Cdo 54/2012-113, kdy v I. stupni rozhodoval Okresní soud ve Vsetíně-pobočka Valašské Meziříčí

¹⁶⁰ ERBSOVÁ, Hana. In HASOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 506 – 510 (§ 147 IZ).

¹⁶¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. července 2012, sp. zn. 29 NSČR 15/2010

¹⁶² ERBSOVÁ, Hana. In HASOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 507 – 509 (§ 147 IZ).

Dále musí dojít ke vzniku škody nebo újmy, kdy je škoda či újma v příčinné souvislosti s odmítnutím návrhu, zastavením řízení nebo zamítnutím návrhu. Ohledně bližšího výkladu otázky škody a újmy, stejně tak reparace a příčinné souvislosti se použijí relevantní ustanovení OZ.¹⁶³

OZ upravuje problematiku náhrady škody komplexně v rámci třetí hlavy v § 2894 až 2971. V první řadě se věnuje vymezení škody, pak následuje úprava okolností vylučujících protiprávnost. Poté jsou zakotveny 3 základní skutkové podstaty náhrady škody. Až poté následují zvláštní skutkové podstaty. Hlava je zakončena úpravou odčinění způsobené škody a nemateriální újmy.¹⁶⁴ Problematika náhrady škody byla mimo jiné inspirována vývojem českého práva spolu s vlivem OZO. Při tvorbě zákona bylo přihlédnuto i k evropskému vývoji, představovanému v Principech evropského deliktního práva (PETL), ale i jednotlivých zákonících, jako např. německém, rakouském a dalších.¹⁶⁵

Co se v první řadě týče příčinné souvislosti, tak v rámci ustanovení OZ není tato otázka řešena s ohledem na to, že takové otázky mají být řešeny cestou soudního výkladu a právní vědy.¹⁶⁶ Základem pro otázku příčinné souvislosti je znění § 2910 věty první a druhé OZ. Ve větě první dochází k zásahu do absolutních práv a vzniklé jednání spolu se škodou je posuzováno na základě tzv. adekvátní příčinné souvislosti. Naproti tomu věta druhá směřuje na případy, kdy je zákonem stanovená norma, která má chránit před vznikem škody. Jednáním však došlo k jejímu porušení, a tím i ke vzniku škody. Do popředí zde místo adekvátnosti vystupuje účel dané normy.¹⁶⁷ Příčinná souvislost je chápána jako taková okolnost ve světě, která pokud by se odmyslela, tak by ke vzniku té konkrétní škody nedošlo. Vychází se z přírodní kauzality a podmínky *conditio sine qua non* – jednání bez dalšího.¹⁶⁸ Stejně byla několikrát vyložena příčinná souvislost ze strany soudů. Je dána tehdy, pokud protiprávní jednání nebo škodná událost mají za důvod vznik škody. Pokud by k protiprávnímu jednání nebo škodné události nedošlo, tak by ani nevznikla škoda.¹⁶⁹

¹⁶³ ERBSOVÁ, Hana. In HASOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 507 – 508 (§ 147 IZ).

¹⁶⁴ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Náhrada škody – závazky z deliktů. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 5, s. 34 – 36.

¹⁶⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 1021 – 1022.

¹⁶⁶ MELZER, Filip. *Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku*. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 27.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 25

¹⁶⁸ TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 1, s. 12.

¹⁶⁹ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2010, sp. zn. 26 Cdo 5035/2008; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2008, sp. zn. 25 Cdo 1437/2006; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2002, sp. zn. 25 Cdo 245/2000

Škoda je dle OZ chápána pouze ve smyslu materiálním. Nemateriální újma není zařazena, protože je obtížněji vyčíslitelná.¹⁷⁰ V rámci PETL se naproti OZ lze setkat s jednotným názvem škody jako takové, která vyplývá přímo z úpravy deliktního jednání a má být poškozenému nahrazena. Zahrnuje jakoukoliv způsobenou faktickou újmu poškozenému. Spolu s ní návrhy počítají i s náhradou dalších vzniklých škod, kam lze zařadit zásahy do jiných práv nebo jiných zájmů chráněných zákonem.¹⁷¹

Nahrazovat se má dle OZ jak vzniklá škoda, tak i nemajetková újma. Způsob nahrazení má primárně ležet na straně poškozeného, který má právo volby. Zvolené řešení ale nesmí být nemožným. Škoda se skládá ze dvou složek, a to skutečné škody a ušlého zisku. Skutečná škoda je rozdíl mezi hodnotou věci před a po vzniku škody. Ušlý zisk je naproti tomu to, o co se majetek vlivem škody nezvýšil, ač by jinak k tomuto navýšení došlo.¹⁷²

Poškozený pocítí škodu ve své majetkové sféře jejím úbytkem a pro její odškodnění lze učinit zadost poskytnutím odpovídající částky v penězích.¹⁷³ Skutečná škoda je ale pojmem o něco užším oproti škodě, protože představuje úbytek ve sféře poškozeného a vynaložení prostředků na navrácení do stavu před zásahem protiprávního jednání nebo škodné události.¹⁷⁴ Naproti tomu ušlý zisk je hypotetické nezvětšení majetku o takovou částku, kterou lze důvodně předpokládat.¹⁷⁵

Definice nemajetkové újmy v OZ obsažena není, lze ji ale vyjádřit jako vše, co nelze podřadit pod definici škody.¹⁷⁶ Nemajetková újma se nahrazuje, jen pokud to sám zákon připouští nebo došlo k dohodě mezi stranami. Nemajetková újma je takovým vyjádřením velmi restriktivní, kdy naproti tomu jiné návrhy jsou, co se týče úpravy, více otevřené.¹⁷⁷

V rámci řízení je žalobce povinen prokázat jak základ nároku, tak i výši nároku, který uplatnil.¹⁷⁸

¹⁷⁰ TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 1, s. 10.

¹⁷¹ PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 19.

¹⁷² TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 1, s. 16.

¹⁷³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. června 2012, sp. zn. 28 Cdo 2460/2010

¹⁷⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2011, sp. zn. 25 Cdo 2041/2009

¹⁷⁵ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. 25 Cdo 4563/2009; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2012, sp. zn. 28 Cdo 2121/2010; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 23 Cdo 2416/2012

¹⁷⁶ TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 1, s. 16.

¹⁷⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 21.

¹⁷⁸ LAVICKÝ, Petr. Důkazní břemeno a dokazování výše nároku. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 11, s. 491.

6 Další prostředky obrany

Účinků IZ se mohou dovolávat subjekty vystupující v rámci hospodářské soutěže. Mohou tedy podáním insolvenčního návrhu úmyslně omezovat hospodářskou činnost jiného subjektu, a tím se dopouštět naplnění nekalosoutěžního jednání nebo nedovoleného omezování hospodářské soutěže. V řadě případů se bude jednat o skutkovou podstatu tzv. zlehčování.¹⁷⁹

Skutková podstata zlehčování byla převzata z § 50 OBCHZ a dána v nezměněné podobě do § 2984 OZ. Dotčený soutěžitel má poté v souladu s § 2988 OZ právo na zdržení se stavu, jakož i odstranění takového stavu. Dále na přiměřené zadostiučinění, stejně tak se lze domáhat náhrady škody, a v poslední řadě vydání bezdůvodného obohacení.¹⁸⁰

V OZ jde dále využít úpravu osobnostních práv dle § 81 OZ, který tvoří základ ochrany osobnosti. Dotčený subjekt se může domáhat obrany dle § 82 OZ a požadovat upuštění od takového zásahu nebo odstranění následku. Domoci se lze i náhrady nemajetkové újmy, která je v OZ komplexně upravena na jednom místě.¹⁸¹

V poslední řadě lze aplikovat TZ. Ten se ale s ohledem na princip subsidiarity trestní represe uplatní až jako poslední možnost, kdy není vhodné použít jiné právní prostředky.¹⁸² Do úvahy připadá postih za tzv. úpadkové delikty v rámci § 222 až 226 TZ. Jejich hlavním objektem je ochrana majetkových práv věřitelů v rámci insolvenčního řízení.¹⁸³

¹⁷⁹ DOLEČEK, Marek. *Obrana při nespravedlivém podání insolvenčního návrhu* [online]. BusinessInfo.cz, 18. června 2010 [cit. 18. října 2013]. Dostupné na <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/opu-nespravedlivy-insolvencni-navrh-4761.html?page=54#!&chapter=4>>.

¹⁸⁰ MACEK, Jiří. In ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vydání. Praha. C. H. Beck, 2010, s. 200 (§ 53 OBCHZ).

¹⁸¹ ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 307 – 317.

¹⁸² PURÝ, František, KUČTA, Josef. Postih úpadkových deliktů podle nového trestního zákoníku s přihlédnutím k úpravě přípustného rizika. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 9, s. 13.

¹⁸³ BERGER, Pavel. Úpadkové delikty. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, s. 49.

6.1 Mimoprávní prostředky obrany

Primárně je velmi důležité mít každý den informace o insolvenčním rejstříku. A v případě podání insolvenčního návrhu činit okamžitě kroky k jeho odvracení.¹⁸⁴

Dále je nutno se rychle, přesně a věcně vyjádřit ohledně podaného insolvenčního návrhu k insolvenčnímu soudu. Obrátit se na obchodní partnery a informovat je o tom, že návrh, je nedůvodný. Stejnou komunikaci vést i s dlužníky, kteří nám mohou pomoci s podpořením argumentů, že se jedná o nedůvodný návrh a řízení má být zastaveno. Také lze informovat o podaném insolvenčním návrhu písemným vyjádřením v tisku nebo uveřejněním zprávy v televizi. Dále je vhodné se obrátit na správce daně, správce sociálního zabezpečení a další podobné subjekty s informací o probíhajícím insolvenčním řízení.¹⁸⁵

¹⁸⁴ SEDLÁČEK, Dušan, BARABÁŠ, Ivan. *Šikanózní insolvenční návrhy* [online]. Unie podnikových právníků ČR, 8. prosince 2010 [cit. 17. října 2013]. Dostupné na <<http://www.uppccr.cz/data/text/000046/material-ze-seminare-sikanozni-insolvencni-navrhy.pdf>>.

¹⁸⁵ HAVEL, Bohumil. *Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům* [online]. Ihned.cz, 15. června 2010 [cit. 17. října 2013]. Dostupné na <<http://financnimanagement.ihned.cz/c1-44202760-obrana-proti-sikanoznim-insolvencnim-navrhum>>.

7 Nizozemské insolvenční právo a zákaz zneužití práva

BC nabyl účinnosti v roce 1896¹⁸⁶ a skládá ze tří částí, které upravují jednotlivé způsoby řešení úpadku a tomu odpovídající řízení.¹⁸⁷

V rámci Nizozemí bylo uvažováno o změně stávajícího BC zcela novým BC, který by nahradil stávající úpravu. Nový BC by byl postaven kromě jiných dílčích změn zejména na tom, že by bylo vedeno pouze jedno komplexní řízení, namísto dosavadních tří.¹⁸⁸ Od tohoto záměru bylo ale nakonec upuštěno a nový BC nebyl v Nizozemí přijat. Objevily se ale opět názory na to, že nový BC je nutno přijmout, a jsou k tomu činěny i příslušné legislativní kroky.¹⁸⁹

Jednotlivé typy řízení v BC lze přiblížit na naší úpravě IZ, kdy první řízení se týká konkursu. Druhé se zabývá reorganizací a třetí směřuje na oddlužení. Insolvenční řízení dopadá na dlužníky, kteří mají své bydliště nebo sídlo v rámci území Nizozemí. BC je ovládáno několika zásadami, mezi vedoucí zásady lze řadit princip rovnosti a princip fixace. Stejně je důležité nezapomínat na příslušná ustanovení CC a CCP, která jsou na insolvenční řízení také aplikovatelná.¹⁹⁰

V rámci Nizozemí funguje od roku 2005 centrální insolvenční rejstřík¹⁹¹, do kterého jsou zapisovány zákonem stanovené údaje o dlužnících a stavu jejich insolvencí.¹⁹²

Obecně lze ve všech třech typech řízení vyjádřit úpadek jako stav, kdy dlužník není schopen platit své dluhy, které se staly splatnými. Současně je splněna podmínka, že minimálně 2 věřitelé disponují pohledávkou vůči tomuto dlužníkovi a alespoň jeden z nich musí mít pohledávku splatnou a uhraditelnou. BC nestanoví žádné bližší ekonomické aspekty, ze kterých by šlo vyvozovat úpadek dlužníka.¹⁹³

BC je postaven je na několika základních principech, prvním je princip fixace¹⁹⁴, který dopadá jak na konkurs, tak i na reorganizaci a váže se k okamžiku rozhodnutí o insolvenčním

¹⁸⁶ KEUKENS, Willem. *Tilburg University Seminar Report: Recent developments in insolvency law*. Eurofenix, 2007, winter, s. 22.

¹⁸⁷ HARMSEN, Karen, MARIUS, W., Josephus, Jitta. *Insolvency Laws of the Netherlands*. Huntington: JurisPubInc, 2006. s. 8.

¹⁸⁸ GIELEN, Anik. *Preliminary draft for a new insolvency law in the Netherlands*. Eurofenix, 2007/08, winter, s. 17.

¹⁸⁹ VERWEY, Evert. *New dutch bankruptcy act... Finally!* Eurofenix, 2014, spring, s. 33 – 35.

¹⁹⁰ HARMSEN, Karen, MARIUS, W., Josephus, Jitta. *Insolvency Laws of the Netherlands*. Huntington: JurisPubInc, 2006. s. 8 – 11.

¹⁹¹ srov. např.: Article 19a BC:

1. A central register is kept by the Minister of Justice or, where pursuant to Article 19, paragraph 4, another body has been designated for this purpose, by that body, in which the data mentioned in Article 19, paragraph 1, under point (1°) up to and including point (6°), shall be registered.
2. Further provisions regarding the structure and content of that register are regulated by Order in Council.
3. Everyone may inspect the central register at no charge and may obtain extracts from it against payment

¹⁹² *Insolvenční rejstříky - Nizozemí* [online]. e-justice-europea.eu, 6. února 2015 [cit. 6. března 2015]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_insolvency_registers-110-nl-cs.do?init=true>.

¹⁹³ HARMSEN, Karen, MARIUS, W., Josephus, Jitta. *Insolvency Laws of the Netherlands*. Huntington: JurisPubInc, 2006. s. 33 – 34.

¹⁹⁴ srov. např.: Article 23 BC:

řízení. Účinky rozhodnutí se uplatní zpětně k půlnoci dne, kdy bylo o návrhu rozhodnuto. K tomuto okamžiku ztrácí dlužník zcela možnost dispozice s dluhy a aktivy, může jednat pouze ve spolupráci se soudem ustanoveným insolvenčním správcem (administrator). Dalším principem je tzv. *paritas creditorum*, to znamená, že s věřiteli, kteří mají stejné postavení, je i stejně zacházeno. V BC dále nalezneme princip univerzality. V jeho rámci do podstaty dlužníka spadají všechna aktiva, která patří dlužníkovi bez ohledu na jejich umístění¹⁹⁵, a přihlíží se ke svrchovanosti ostatních zemí a jejich jurisdikci. Poslední je princip teritoriality, který znamená, že cizí insolvenční řízení nemají žádný vliv na řízení vedené v Nizozemí, samozřejmě s výjimkou, kterou stanoví nařízení Evropské unie.¹⁹⁶

Lze si dále přiblížit průběh konkursu a reorganizace. Konkurs je rozdělen do tří částí, a to uchovávací, vykonávací a uzavírací fáze. Konkurs lze zahájit na základě návrhu ze strany dlužníka, nebo věřitele. Musí být vyplněna žádost, ze které vyplývá, že dlužník není schopen platit své dluhy. Při podání věřitelem musí být dále tvrzeno, že má vůči dlužníkovi právní nárok a existují nejméně dva věřitelé.¹⁹⁷ Je jmenován insolvenční správce (trustee) a dohlížející soudce. Insolvenční správce musí do nizozemských vládních novin a národních novin oznámit, že konkrétní dlužník je v konkursním řízení. Informace se dále uvede do obchodního rejstříku a do centrální evidence insolvencí.¹⁹⁸

V souvislosti s otázkou konkursu byla řešena otázka zneužití práva vyplývající z ustanovení nizozemského občanského zákoníku.

Prvním případem došlo k podání návrhu na konkurs dvěma věřiteli, kteří podáním nesledovali žádný z výsledku očekávaných BC. Nizozemský nejvyšší soud stanovil, že insolvenční správce je povinen vyšetřovat, zda existuje nebo bude existovat majetek dlužníka. Na základě tohoto důkladného vyšetřování může mít soud podklad k tomu, že se ze strany věřitelů jedná o pouhé zneužití práva, a žádosti na úpadek nevyhoví. Další dva případy směřují na zneužití práva ohledně rozvázání pracovních poměrů zaměstnanců dané společnosti při vyhlášení konkursu. V obou případech Nizozemský nejvyšší soud dospěl k tomu, že se jednalo o zneužití práva

As a result of the declaration of bankruptcy the bankrupt debtor loses the right to dispose of and to administer his assets (property) as far as these belong to the liquidation estate, this with effect from and including the day on which the bankruptcy order is rendered.

¹⁹⁵ srov. např.: Article 20 BC:

The bankruptcy covers the entire property and all rights and interests and liabilities of the debtor at the time of the declaration of bankruptcy as well as anything he will acquire during the bankruptcy.

¹⁹⁶ DECLERCQ, Peter J. M. *Netherlands Insolvency Law: The Netherlands Bankruptcy Act and the Most Important Legal Concepts*. The Hague: T.M.C. AsserPress, 2002. s. 4 – 15.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 59 – 63.

¹⁹⁸ HARMSEN, Karen, MARIUS, W., Josephus, Jitta. *Insolvency Laws of the Netherlands*. Huntington: JurisPubInc, 2006. s. 82.

z důvodu ztráty ochrany zaměstnanců a možnosti jednoduchého rozvázání pracovního poměru s nimi.¹⁹⁹

Reorganizace je rozdělena do dvou částí, a to prozatímní a konečné fáze.²⁰⁰ Jen dlužník může žádat o reorganizaci, a to v případě, že není schopen pokračovat v placení svých splatných dluhů. Zde je jmenován insolvenční správce (administrator) a dohlížející soudce. Stejně tak jako v rámci konkursu dochází k obdobnému zveřejnění v novinách a evidencích.²⁰¹

Zákaz zneužití je v Nizozemí upraven v CC, konkrétně v knize třetí, článku 13. Třetí hlava se věnuje obecným ustanovením obligací²⁰². Zákaz zneužití práva je definován tak, že se zakazují jednání, která při výkonu práva tato práva zneužívají.²⁰³ Sledován má být účel daného práva, které je předmětem výkonu. Demonstrativně je uvedeno několik případů, které se řadí pod zneužití. Na prvním místě stojí výkon, který se snaží poškodit druhého na jeho právech. Dále se zakazuje zneužití, které směřuje k jinému než zákonem předvídanému účelu. A posledním případem je takový výkon práva, který je neodůvodněně nepřiměřený vůči cíli, který sleduje.²⁰⁴

BC obsahuje pouze procesní řešení vzniklé ekonomické situace a úpadku. Nijak se v rámci její úpravy nevyskytují instituty podobné těm v IZ, např. předběžné opatření, náhrada škody, odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost a podobné. Ty jsou ponechány na úpravě jiným právním předpisům, jako jsou CC a CCP. Jak již bylo uvedeno při otázce zneužití práva, kdy Nizozemský nejvyšší soud dospěl k tomu, že zneužití práva je zakázáno s ohledem na CC a podaný návrh bude soudem zamítnut.

V ostatních otázkách je úprava insolvenčního řízení velmi podobná IZ. Jsou zde tři typy řízení jako v IZ, a to konkurs, reorganizace a oddlužení. Vyskytuje se zde insolvenční správce za dohledu soudce a soud musí osvědčit, zda je nebo není dlužník v úpadku. Poté dojde k zahrnutí majetku do podstaty a následnému konkrétnímu řešení úpadku jednou ze tří cest BC.

¹⁹⁹ DECLERCQ, Peter J. M. *Netherlands Insolvency Law: The Netherlands Bankruptcy Act and the Most Important Legal Concepts*. The Hague: T.M.C. AsserPress, 2002. s. 64 – 68.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 45.

²⁰¹ HARMSEN, Karen, MARIUS, W., Josephus, Jitta. *Insolvency Laws of the Netherlands*. Huntington: JurisPubInc, 2006. s. 46 – 47.

²⁰² srov.: Article 3:13 CC:

1. A person to whom a right belongs may not exercise the powers vested in it as far as this would mean that he abuses these powers.
2. A right may be abused, among others, when it is exercised with no other purpose than to damage another person or with another purpose than for which it is granted or when the use of it, given the disparity between the interests which are served by its effectuation and the interests which are damaged as a result thereof, in all reason has to be stopped or postponed.
3. The nature of a right may implicate that it cannot be abused.

²⁰³ CHORUS, Jeroen, GERVER, Piet-Hein, HONDIUS, Ewoud. *Introduction to dutch law: fourth edition*. Deventer: KluwerLaw International, 2007. s. 111.

²⁰⁴ WARENDORF, Hans, THOMAS, Richard, CURRY-SUMNER, Ian. *The Civil Code of the Netherlands*. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 2013. s. 439.

Zneužití práva je upraveno v čl. 13 CC v rámci obecné části obligačního práva. Jednak CC obecně říká, že nikdo nemůže vykonávat svá práva pro jejich zneužití. CC pokračuje dále a uvádí i demonstrativní výčet takových jednání, která jsou stejná, k jakým dospěla naše právní věda. Naproti tomu OZ pouze konstatuje, že zneužití práva nemá právní ochrany. Vše ostatní nechává na výkladu právní vědy a judikatury soudů. To je z hlediska právní jistoty nežádoucí, protože není poskytnut ani obecný rámec daného institutu. Na rozdíl od OZ se nám v rámci Nizozemí dostane přesnější a jemnější definice pro představu tohoto institutu

Při prostudování CC si lze všimnout jedné zásadní věci, a to jednotné úpravy. V rámci CC dochází k úpravě téměř celé soukromoprávní roviny přes rodinné právo, právnické osoby, obligace, náhradu škody, mezinárodní právo soukromé. Stejně tak tomu je v úpravě BC, kdy se zákon věnuje pouze problematice úpadku a otázkám s nimi spojeným. V Nizozemí nemají ani potřebu zdvojování stejných institutů v několika předpisech a roztržitosti úpravy. Na rozdíl od IZ, kde je např. úprava náhrady škody, která je i v OZ. Dále úprava předběžných opatření, která se nacházejí i v OSŘ. V BC se vyskytují pouze ustanovení řešící úpadek, ostatní otázky jsou vyřešeny právními předpisy na tuto problematiku zaměřenými, jako např. CC ohledně náhrady škody, nebo CCP, co se týče procesních otázek.

Lze dospět k názoru, že taková úprava je pro právní prostředí velmi žádoucí. Směřuje jednak k přehlednosti, ale i k předvídatelnosti práva a právní jistotě v rámci právních vztahů. České právní prostředí by si z takovéto úpravy mělo vzít příklad a pokusit se jej aplikovat na právní předpisy.

8 Návrhy de lege ferenda

K zabránění podávání šikanózních insolvenčních návrhů lze v rámci stávajícího znění IZ upravit několik variant, které by směřovaly spíše ex ante a eliminovaly by dopady do sféry dlužníka. Taková úprava je vhodnější, než jít cestou reparací již vzniklých škod, které se snaží až ex post odstranit vzniklou škodu či újmu.

V prvé řadě se lze podívat na ustanovení týkající se insolvenčního rejstříku. Zde je možné návrhy směřovat v souvislosti se zněním § 109, 111 IZ, kde jsou dopady do sféry dlužníka vázány již na okamžik zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Z hlediska zabránění podávání šikanózních insolvenčních návrhů by jednou z možných cest byla úprava, která by zveřejnění informace o podaném návrhu vůči dlužníkovi navázala až na okamžik rozhodnutí o úpadku. Úprava by mohla také stanovit řešení, že by se tyto informace v rejstříku objevily až v okamžiku, kdy by soud měl za osvědčené, že se jedná o legitimní návrh, který nesleduje zneužití práv. Takovým okamžikem je v rámci řízení rozhodnutí o úpadku. Bylo by možno postupovat i tak, že by soud byl ex offio povinen v zákonem stanovené lhůtě přezkoumat návrh co do jeho šikanózní povahy, a až poté by došlo k promítnutí do insolvenčního rejstříku.

Další možností je promítnout informace do insolvenčního rejstříku v okamžiku podání návrhu, nicméně účinky spojené s podáním návrhu spojit až s rozhodnutím o úpadku. Nezabránilo by to sice negativnímu dopadu v rámci pověsti daného dlužníka, došlo by ale k eliminaci části škody a újmy spojené se zánikem dispozičních oprávnění.

Jako další vhodná změna se jeví rozšíření znění předběžného opatření v rámci § 82 IZ i na případy, které se budou týkat zabránění dopadů daných § 111 IZ. Dlužník bude mít možnost v okamžiku zveřejnění v rejstříku podávat spolu s vyjádřením k návrhu návrh na předběžné opatření, které by eliminovalo dopady do jeho sféry. Spolu s možným promítnutím v rejstříku v tom smyslu, že by ostatní subjekty věděly, že zde takový návrh ze strany dlužníka byl podán a může se jednat o jeden z případů tzv. šikanózního insolvenčního návrhu.

Stejně tak je velmi žádoucí změna znění § 128a IZ co se týče možnosti uložení pořádkové pokuty. Z hlediska prevence by bylo s ohledem na ekonomickou situaci daného navrhovatele vhodné zvýšit maximální možnou hranici z částky 50.000,- Kč, která je pro spoustu ekonomicky silných subjektů zanedbatelná, až na částku mnohonásobně vyšší pohybující se v řádu milionů.

Dále by bylo možno stanovit uložení pořádkové pokuty (také ve zvýšené výši jako u § 128a IZ) v souvislosti se zamítnutím návrhu dle § 143 IZ v případě, že soud došel k závěru, že se také jedná o šikanózní insolvenční návrh.

Každé ustanovení, které se promítne do sféry navrhovatelů tím směrem, že je ve větší míře odradí od podávání šikanózních insolvenčních návrhů, je pro IZ a dlužníka prospěšné a žádoucí.

9 Závěr

Otázka šikanózních insolvenčních návrhů je otázkou velmi aktuální a není nejjednodušším úkolem najít odpověď na to, jaká je nejúčinnější obrana vůči výkonu práva šikanózním způsobem.

Dále je nutno poznamenat, že šikana se jako jeden z prostředků zneužití práva v rámci právního vztahu bude objevovat vždy, a je proto žádoucí, aby se právní úprava snažila o co největší znemožnění šikanózního výkonu práva.

Důvodů, pro které je právě IZ terčem podávání častých šikanózních návrhů, lze najít hned několik. Jako první je to jistě zveřejnění došlého návrhu do insolvenčního rejstříku, který je veřejně přístupný, a tudíž pro veřejnost snadno dostupný. Řízení, které se zahájí a jeho další průběh, tak má kdokoli možnost snadno sledovat a činit dle toho potřebné kroky. Zmínka o možném úpadku dlužníka je pro investory, věřitele a okolí alarmující a snaží se o co nejrychlejší přerušování styků s dotčeným dlužníkem. Insolvenční rejstřík slouží jako varovný signál, co se týče ekonomické stránky dlužníka.

Dalším důvodem, se kterým je spojeno podání návrhu, je vyvolání okamžitých účinků do sféry dlužníka. Návrh tedy ihned znemožní provedení exekuce, dlužníkovi jsou odebrána dispoziční oprávnění, která mu jsou ponechána jen v nejnutnější míře. Věřitelé již nemohou podat žalobu proti dlužníkovi. Dochází k ochromení dlužníka, který se již nemůže nadále ve stejné míře chovat tak, jak to činil před podáním insolvenčního návrhu.

IZ od doby své účinnosti prošel několika novelami, které jej upravily co do znění stávajícího obsahu, tak i co do přidání institutů nových, které si vyžádaly potřeby praxe. Jako příklad může sloužit dřívější znění náhrady škody dle § 147 IZ a jeho znění po novele, dále to může být přidání § 128a IZ jako reakce právě na časté zneužití znění IZ. Zde lze vidět, že IZ není předpisem dokonalým, ač takové ambice po nahrazení ZKV měl. Snaží se reagovat na poznatky z praxe, a tak se v tom daném směru postupně zdokonaloval. To poslouží jako úvod k zodpovězení první otázky, tedy zda je IZ dostatečně adekvátní po stránce institutů zabraňujících šikanózním návrhům.

Postupně došlo k rozebrání jak institutů přímo zakotvených v IZ, tak i jiných možností obrany. Tyto případy zde byly vzaty v úvahu pro jejich možný dopad do sféry IZ a zabránění proti šikanózním návrhům. Co se týče IZ, zde je hned několik institutů, které lze pro danou situaci použít. V jednotlivých kapitolách byly nastíněny instituty IZ a rozebrány podmínky, které je nutno splnit pro jejich aplikaci. IZ skutečně nabízí využití široké škály možností. Je pak jen na nás, který konkrétní způsob obrany bude vybrán. Na první otázku jde odpovědět tak, že IZ skutečně přináší širokou škálu možností obrany proti šikanózním insolvenčním návrhům. Spolu

ve spojení s jinými právními předpisy, jako např. TZ, OZ, a dále i s mimoprávními prostředky, může dojít ze strany dotčeného podáním šikanózního návrhu k možnosti adekvátní obrany v této situaci.

Práce měla v rámci následující otázky dát odpověď na to, která z předkládaných cest je nejúčinnější. Na tuto otázku nelze poskytnout jednoznačnou odpověď. Je tomu tak proto, že právo je nástroj, který držíme v rukou, a je pouze na konkrétních subjektech, které z možností využijí. Lze ale obecně říci, že jako nejúčinnější se jeví využití institutu předběžného opatření. Dojde k zamezení účinků po dobu řízení, tím pádem dochází k zabránění vzniku nadměrných škod a újmy skrze složenou jistotu. Stejně tak by bylo nutné rozšířit možný rozsah předběžného opatření a eliminovat účinky podaného návrhu. Po skončení řízení má následovat aplikace náhrady škody, která bude reparovat vzniklou škodu a újmu způsobenou řízením. Kombinace obou možností se jeví jako nejvhodnější. Eliminovat dopady v průběhu řízení předběžným opatřením a následně vzniklé dopady reparovat po skončení řízení.

IZ se snaží poskytnout širokou škálu možností směřujících k zabránění podávání šikanózních návrhů. Spolu s dalšími předpisy to je velký počet možných aplikovatelných institutů a nebylo by proto vhodné, aby došlo k dalšímu rozšíření a vytvoření zcela nových. Jako vhodné se ale naopak jeví zvednutí finančních částek, které postihují navrhovatele šikanózního návrhu. Například u § 128a IZ nemít možnost uložit pořádkovou pokutu jen do výše 50.000,- Kč, ale zvýšit ji na částku mnohonásobně vyšší a ukládat ji s ohledem na ekonomickou situaci navrhovatele.

Na úplný závěr lze podotknout, že při prostudování nizozemských předpisů, a to BC a CC, jde vidět odlišný přístup k otázce způsobu právní úpravy, která se vyznačuje jasností, přímostí a komplexností. Nedochozí tam ke zbytečnému navyšování ustanovení o instituty, které jsou již zakotveny v jiném právním předpise. Pokud je praxe taková, dochází akorát k nepřehlednosti jednotlivých úprav. Názorně to lze vidět na IZ a jeho vztahu k OSŘ a OZ v částech, kde jsou upravovány stejné instituty. Vhodnější by proto bylo jít spíše nizozemskou cestou a zbytečně takto v několika právních předpisech nezdvojovat. Brát potaz na předmět úpravy a upravit pouze instituty k tomu se vztahující. Pokud nám IZ upraví procesní řešení zjištění a vypořádání se s úpadkem, ostatní související otázky je již zbytečné upravovat, neboť jsou vyřešeny jiným zákonem.

10 Literatura

Monografie:

KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 1246 s.

MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy.* 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 864 s.

PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon s judikaturou.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 484 s.

PULKRÁBEK, Zdeněk. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem.* 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. 158 s.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo.* 1. vydání. Praha: ASPI, 2008. 471 s.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice.* 6. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2011. 711 s.

KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsob jeho řešení (insolvenční zákon): komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1100 s.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 247 s.

KISLINGEROVÁ a kol. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. 143 s.

ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon: (zákon č. 182-2006 Sb., ve znění zákona č. 312-2006 Sb., č. 108-2007 Sb., č. 296-2007 Sb. a č. 362-2007 Sb.): poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346-2000 a prováděcími předpisy.* 2. aktualiz. vydání. Praha: Linde, 2008. 796 s.

HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 262 s.

HASOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon: komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1482 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek I, (§ 1-654).* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1667 s.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva.* 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. 322 s.

HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník.* 3. podstatné a rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1459 s.

ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl pátý.* 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1937. 1011 s.

- ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 4.* 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1936 - 1937. 866 s.
- ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl první.* 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1935. 1192 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Obchodní zákoník: komentář.* 13. vydání. Praha. C. H. Beck, 2010. 1469 s.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.
- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I, § 1-200za.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1579 s.
- ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník: komentář. I, § 1-459.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1373 s.
- PETRŽELOVÁ, Jana. *Encyklopedie ekonomických a právních pojmů pro školy i veřejnost.* 1. vydání. Praha: Linde, 2007. 287 s.
- SCHOLLEOVÁ, Hana. *Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy.* 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. 268 s.
- KOČMANOVÁ, Alena. *Ekonomické řízení podniku.* 1. vydání. Praha: Linde, 2013. 368 s.
- JINDŘICHOVSKÁ, Irena. *Finanční management.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 295 s.
- HURDÍK, Jan. *Zásady soukromého práva.* 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 168 s.
- WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 931 s.
- KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině.* 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 1441 s.
- URFUS, Valentin. *Vznik a počátky konkursního práva v Čechách.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960. 76 s.
- HURDÍK, Jan. *Zneužití subjektivních občanských práv.* 1. vydání. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1987. 122 s.

Odborné časopisy:

- JANDA, Petr, SOUKUP, Martin. Insolvenční zákon. *Daně a právo v praxi*, 2007, 1, s. 40 – 44.
- CHALUPECKÁ, Kristýna. Komparace způsobu vymáhání a uplatňování soukromoprávních pohledávek. *Daně a právo v praxi*, 2012, č. 3, s. 42 – 51.

- ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 153 - 160.
- PACHL, Lukáš. Průvodce věřitele insolvenčním řízením. *Právní fórum*, 2008, roč. 5, č. 1, s. 2 – 17.
- RICHTER, Tomáš. Rekodifikace českého insolvenčního práva. *Právní fórum*, 2004, č. 5, s. 188 – 192.
- KOZÁK, Jan. Průvodce dlužníka insolvenčním řízením. *Právní fórum*, 2008, č. 1, s. 18 - 26.
- MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 24 – 27.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 15 – 23.
- TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jirí. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 1, s. 5 – 21.
- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Náhrada škody – závazky z deliktů. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 5, s. 34 – 36.
- KUBIZŇAK, Jan. Předběžné opatření dle § 82 odst. 2 písm. b) InsZ. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 7-8, str. 199 – 203.
- KUBIZŇAK, Jan. Šikanózní (dlužnický) insolvenční návrh. *Komorní listy*, 2014, roč. 6, č. I, s. 11 – 15.
- PÚRY, František, KUČHTA, Josef. Postih úpadkových deliktů podle nového trestního zákoníku s přihlédnutím k úpravě přípustného rizika. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 9, s. 13 – 24.
- BERGER, Pavel. Úpadkové delikty. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, s. 49 – 50.
- POHL, Tomáš. Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 7-8, s. 33 – 42.
- LAVICKÝ, Petr. Důkazní břemeno a dokazování výše nároku. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 11, s. 488 – 492.
- BUDINSKÝ, Libor. 24 hodin v Amsterdamu. *Ekonom*, 2015, č. 9, s. 54 – 55.

Internetové stránky:

- HAVEL, Bohumil. *Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům* [online]. Ihned.cz, 15. června 2010 [cit. 17. října 2013]. Dostupné na <<http://financnimanagement.ihned.cz/c1-44202760-obrana-proti-sikanoznim-insolvencnim-navrhum>>.
- JUŘENA, Jakub. *Šikanózní insolvenční návrh* [online]. In: COFOLA 2010: theConferenceProceedings. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [cit. 17. října 2013]. Dostupné na <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/zneuziti/Jurena_Jakub_1637_.pdf>.

SEDLÁČEK, Dušan, BARABÁŠ, Ivan. *Šikanózní insolvenční návrhy* [online]. Unie podnikových právníků ČR, 8. prosince 2010 [cit. 17. října 2013]. Dostupné na <<http://www.uppccr.cz/data/text/000046/material-ze-seminare-sikanozni-insolvencni-navrhy.pdf>>.

SKÁLOVÁ, Veronika. *Insolvenční šikana je v módě. Problém není v zákoně* [online]. Aktuálně.cz, 25. května 2010 [cit. 5. října 2013]. Dostupné na <<http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penIZe/clanek.phtml?id=669066>>.

DOLEČEK, Marek. *Obrana při nespravedlivém podání insolvenčního návrhu* [online]. BusinessInfo.cz, 18. června 2010 [cit. 18. října 2013]. Dostupné na <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/opu-nespravedlivy-insolvencni-navrh-4761.html?page=54#!&chapter=4>>.

SMETANA, Jiří. *Stavební firmy se šikanují pomocí insolvenčního zákona* [online]. Idnes.cz, 15. dubna 2009 [cit. 15. října 2013]. Dostupné na <http://ekonomika.idnes.cz/stavebni-firmy-se-sikanuji-pomoci-insolvencniho-zakona-pjw-/ekonomika.aspx?c=A090414_195836_ekonomika_dp>.

VONDRA, Jiří. *Krajská zdravotní doloží soudu neoprávněnost insolvenčního návrhu podaného Labskou investiční* [online]. kzcr.eu, 24. srpna 2012 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.kzcr.eu/tiskove-zpravy/krajska-zdravotni-doloji-soudu-neopravenost-insolvencniho-navrhu-podaneho-labskou-investicni.aspx?id=7382f3d7-8843-4e11-8f22-5329795e6fc5>>.

TOMAIER, Jan, HANUILAK, Matuš. *Předběžné opatření jako nástroj obrany dlužníka před šikanózním insolvenčním návrhem* [online]. epravo.cz, 7. července. 2011 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/predbezne-opatreni-jako-nastroj-obrany-dluznika-pred-sikanoznim-insolvencnim-navrhem-74672.html>>.

RICHTER, Ondřej. *K odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost* [online]. epravo.cz, 14. března 2013 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-odmitnuti-insolvencniho-navrhu-pro-zjevnou-bezduvodnost-89959.html>>.

ŠEBESTA, Kamil, LOKAJÍČEK, Andrej. *Šikanózní insolvenční návrh a možnost jeho obrany* [online]. epravo.cz, 11. května 2011 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvencni-navrh-a-moznost-obrany-73365.html>>.

ŠVÉDA, Martin, HODAČOVÁ, Helena. *Přichází konec možnosti šikany v insolvenčním řízení* [online]. epravo.cz, 23. srpna 2012 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/prichazi-konec-moznosti-sikany-v-insolvencnim-rizeni-84832.html>>.

SEDLÁČEK, Dušan, JÍROVEC, Jakub. *Novela zákona o soudních poplatcích* [online]. epravo.cz, 23. prosince 2011 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-o-soudnich-poplatcich-79507.html>>.

HORÁČEK, Filip. *Bohemia Energy je v insolvenčním řízení. Jde o šikanu, tvrdí obchodník* [online]. iDnes.cz, 30. září 2014 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <http://ekonomika.idnes.cz/bohemia-energy-je-v-insolvencnim-rizeni-f0p-/ekonomika.aspx?c=A140930_105044_ekonomika_fih#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=top6>.

HORÁČEK, Filip. *Insolvenční návrh na Bohemia Energy byl šikanou, připustil soud* [online]. iDnes.cz, 8. října 2014 [cit. 14. října 2013]. Dostupné na <http://ekonomika.idnes.cz/soud-zamitl-insolvencni-navrh-na-bohemia-energy-fta-/ekoakcie.aspx?c=A141008_184207_ekoakcie_fih#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=clanek-box>.

PELÁKOVÁ, Lucie. *Nizozemci ocení věcnost a dodržování ústních dohod* [online]. probyznysinfo.ihned.cz, 11. září 2014 [cit. 4. března 2015]. Dostupné na <<http://probyznysinfo.ihned.cz/rozvoj-firmy-export/c1-62762650-nizozemci-oceni-vecnost-a-dodrzovani-ustnich-dohod>>.

DŘEVÍNEK, Karel. *Šikanózním návrhům nelze zcela zabránit* [online]. ihned.cz, 2. března 2015 [cit. 5. března 2015]. Dostupné na <<http://archiv.ihned.cz/c1-63617000-insolvence-ocima-odborniku-a-firem>>.

Ostatní:

Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb.

Zahraniční knižní publikace:

DECLERCQ, Peter J. M. *Netherlands Insolvency Law: The Netherlands Bankruptcy Act and the Most Important Legal Concepts*. The Hague: T.M.C. AsserPress, 2002. 316 s.

HARMSSEN, Karen, MARIUS, W., Josephus, Jitta. *Insolvency Laws of the Netherlands*. Huntington: JurisPubInc, 2006. 250 s.

CHORUS, Jeroen, GERVER, Piet-Hein, HONDIUS, Ewoud. *Introduction to dutch law: fourth edition*. Deventer: KluwerLaw International, 2007. 568 s.

WARENDORF, Hans, THOMAS, Richard, CURRY-SUMNER, Ian. *The Civil Code of the Netherlands*. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 2013. 1336 s.

KEUKENS, Willem. *Tilburg University Seminar Report: Recent developments in insolvency law*. Eurofenix, 2007, winter, s. 22 - 23

GIELEN, Anik. *Preliminary draft for a new insolvency law in the Netherlands*. Eurofenix, 2007/08, winter, s. 17

VERWEY, Evert. *New dutch bankruptcy act... Finally!* Eurofenix, 2014, spring, s. 33 – 35

Insolvenční rejstříky - Nizozemí [online]. e-justice.europa.eu, 6. února 2015 [cit. 6. března 2015]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_insolvency_registers-110-nl-cs.do?init=true>.

Judikatura:

usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. října 2010, sp. zn. VSPH 742/2010-A-10

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2010, sp. zn. 29 NSČR 32/2010

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2013, sp. zn. 33 Cdo 2610/2012

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2009, sp. zn. 29 NSČR 7/2008-A-16

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008-A

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2011, sp. zn. NSČR 14/2011

usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. srpna 2009, sp. zn. 2 VSOL 215/2009-A-13

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2004, sp. zn. 20 Cdo 2372/2003

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2013, sp. zn. 20 Cdo 3794/2012

usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97-1

nález Ústavního soudu ze dne 5. června 2012, sp. zn. IV. ÚS 3653/11-1

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 33 Cdo 2074/2011

Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 18. srpna 1928, sp. zn. Rv I 1938/27, (Vážný 8233)

Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 12. července 1927, sp. zn. Rv I 77/27, (Vážný 7215)

Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 3. listopadu 1931, sp. zn. Rv I 3/31, (Vážný 11144)

Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 10. února 1933, sp. zn. Rv I 2116/31, (Vážný 12349)

Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 25. května 1937, sp. zn. Rv I 2337/35, (Vážný 16331)

Rozhodnutí Nejvyššího československého soudu ze dne 21. března 1930, sp. zn. Rv I 1148/29, (Vážný 9756)

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. června 2012, sp. zn. 30 Cdo 345/2012
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. září 2004, sp. zn. 22 Cdo 1567/2004
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2002, sp. zn. 21 Cdo 895/2001
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. června 2006, sp. zn. 22 Cdo 2808/2005
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2002, sp. zn. 22 Cdo 2576/2000
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. května 2013, sp. zn. 28 Cdo 2230/2012
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. června 2011, sp. zn. 28 Cdo 3100/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2010, sp. zn. 25 Cdo 2336/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2013, sp. zn. 26 Cdo 1426/2012
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. 29 NSČR 40/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2012, sp. zn. 29 NSČR 46/2011
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2014, sp. zn. 29 Cdo 4150/2013
usnesení Ústavního soudu ze dne 11. září 2013, sp. zn. I. ÚS 2648/13-1
usnesení Ústavního soudu ze dne 8. října 2012, sp. zn. IV. ÚS 1678/12-1
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. června 1995, sp. zn. 3 Cmo 1592/94
rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 23. dubna 2011, sp. zn. KSBR 39 INS 10758/2010-C1-15
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. února 2010, sp. zn. 3 VSPH 17/2010-B
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. září 1966, sp. zn. 5 Cz 77/66
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2013, sp. zn. 29 NSČR 116/2013
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 29 NSČR 52/2011
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2012, sp. zn. 32 Cdo 2650/2012
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2012, sp. zn. 32 Cdo 981/2012
nález Ústavního soudu ze dne 25. července 2012, sp. zn. I. ÚS 988/12-2
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. července 2012, sp. zn. 29 NSČR 15/2010
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2010, sp. zn. 26 Cdo 5035/2008
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2008, sp. zn. 25 Cdo 1437/2006
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2002, sp. zn. 25 Cdo 245/2000
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. června 2012, sp. zn. 28 Cdo 2460/2010
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2011, sp. zn. 25 Cdo 2041/2009
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. 25 Cdo 4563/2009
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2012, sp. zn. 28 Cdo 2121/2010
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 23 Cdo 2416/2012
usnesení Městského soudu v Praze ze dne 8. října 2014, sp. zn. MSPH 96 INS 26398/2014-A-11

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. prosince 2012, sp. zn. 21 Cdo 486/2002
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2014, sp. zn. 29 NSČR 40/2013
nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10-1
usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 17. února 2010, sp. zn. KSBR 37 INS 1363/2010-A-6/3
usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. září 2014, sp. zn. KSBR 40 INS 25609/2014-A-3
usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. srpna 2012, sp. zn. KSUL 70 INS 20573/2012-A-10
usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. MSPH 98 INS 3466/2012-A-6
usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. října 2010, sp. zn. KSBR 38 INS 11100/2010-A-12
usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. září 2010, sp. zn. MSPH 94 INS 9960/2010-A-10
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2014, sp. zn. 20 Cdo 4150/2013
usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. června 2012, sp. zn. 57 Cdo 54/2012-113
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2000, sp. zn. 21 Cdo 992/99
nález Ústavního soudu ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. IV. ÚS 457/10

Právní předpisy:

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákona č. 264/06 Sb. účinném ke dni 1.1.2007

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/11 Sb. účinném ke dni 1.1.2013

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění císařského nařízení č. 69/1919 Z. ř. účinném ke dni 1.1.1917

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/13 Sb. účinném ke dni 1.7.2013

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. účinném ke dni 1.1.1999

Obnovené zřízení zemské pro Čechy ze dne 10.5.1627 a pro Moravu ze dne 10.5.1628

Císařské nařízení č. 337/1914 Z.ř., řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrčí, ve znění účinném ke dni 1.1.1915

Zákon č. 64/1931 Sb., řád konkursní, vyrovnací a odpůrčí, ve znění účinném ke dni 1.8.1931

Nizozemský insolvenční zákon (dutch bankruptcy code, Faillissementswet)

Nizozemský občanský zákoník (dutch civil code, Burgerlijk Wetboek)

Nizozemský občanský soudní řád (dutch code of civil procedure, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering)

11 Resumé (abstrakt)

Resumé

The master's thesis entitled "Private-law aspects of vexatious motion within the insolvency proceedings" aims as its pivotal target to define the concept of bullying and its reflection in a form of submitting of so-called vexatious motions within the insolvency proceedings. Subsequently there is brought a summary of the individual protection options against submitting of such motions. The work is also slightly focused on a comparison with the Dutch insolvency law and their solutions against making vexatious motions.

My thesis sets out three core scientific issues to which it tries to find an answer. It is about to answer the question whether there are sufficient legal defence options against a vexatious motion in the current insolvency law, which is the best of them for the persons, and what would be the best appropriate way to improve the pertinent legislation.

The treatise is logically divided into chapters in which we gradually get acquainted with the issues of the insolvency proceedings. The introduction contains a general outline on insolvency law, its economic background, as well as historical development. Following this introduction, there are already discussed the consequences induced by a submitted insolvency petition together with a detailed list of elements that must be complied with by such a motion. The work then shifts into the domain of the substantive law, where there is eventually approached the bullying institute. The issue is thrashed out both under the current legislation and under civil codes regulations applied in the past. This is followed by an explication both of legal and non-legal defence options. Among the remedies according to the Insolvency Act are being put interim measure, refusal for obvious unreasonableness, discontinuance of the proceedings and – as the last possibility – damage compensation. Possible procedures in pursuance of another applicable legal regulations such as the Civil Code or the Criminal Code are also drafted. Finally, extra-legal recourses are included too.

At the end of this work, we take a look into Dutch law – both into civil law and insolvency law, making a sketch of the bullying institute. The Dutch insolvency law is then compared to the Czech insolvency legislation.

Abstrakt

Diplomová práce s názvem Soukromoprávní aspekty šikanózního návrhu v rámci insolvenčního řízení si za stěžejní cíl bere vymezení pojmu šikany a jeho promítnutí v podobě podávání tzv. šikanózních návrhů v rámci insolvenčního řízení. Následně dochází ke shrnutí jednotlivých možností obrany proti podávání takových návrhů. Práce se také lehce zaměřila na komparaci s nizozemským insolvenčním právem a jejich řešením proti podávání šikanózních návrhů.

Diplomová práce si vytýčila tři stěžejní vědecké otázky, na které se snažila najít odpověď. Jednalo se o odpovězení na to, zda jsou v současném insolvenčním zákoně dostatečné právní možnosti obrany proti šikanóznímu návrhu, jaký je z nich pro subjekty nejlepší, a jakým směrem by bylo vhodné právní úpravu vylepšit.

Celá práce je logicky členěna do kapitol, které nás postupně seznamují s problematikou insolvenčního řízení. V úvodu dochází k obecnému pojednání o insolvenčním právu, jeho ekonomickému podkladu, a také historickému vývoji. Po tomto úvodu jsou již rozebrány důsledky, které vyvolává podaný insolvenční návrh spolu s podrobným vymezením náležitostí, které musí takový návrh splňovat. Práce se poté přesouvá do roviny hmotného práva, kde je již přiblížen institut šikany. A to jak na současné právní úpravě, tak řešení v občanských zákonících v minulosti. Následuje rozebrání jak právních, tak i mimoprávních možností obrany. Mezi právní prostředky bylo z insolvenčního zákona zařazeno předběžné opatření, odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost, zastavení řízení a jako poslední náhrada škody. Došlo k nastínění možných postupů dle jiných právních předpisů, jako například občanského zákoníku nebo trestního zákoníku. Na posledním místě jsou zařazeny mimoprávní prostředky.

Ke konci této práce se přesouváme do nizozemského práva, a to jak do práva občanského, tak i práva insolvenčního a nastiňujeme zde institut šikany. Nizozemské právo je pak zkomparováno s českou právní úpravou insolvenční.

Keywords

- insolvency/insolventce
- insolvency legislation/insolvenční právo
- insolvency proceedings/insolvenční řízení
- insolvency petition/insolvenční návrh
- bullying/šikana
- vexatious motion in the insolvency proceedings/šikanózní insolvenční návrh
- defence against vexatious motion in the insolvency proceedings/obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům
- interim measure/předběžné opatření
- refusal for obvious unreasonableness/odmítnutí pro zjevnou bezdůvodnost
- discontinuance of the proceedings/zastavení řízení
- damage compensation/náhrada škody
- Dutch insolvency law/nizozemské insolvenční právo